

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Vita Altera, Auctore Francisco a Puteo Cartusiæ Majoris Priore, Ex editione,
Basileæ anno circiter 1515 adornata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A *ejusque sociorum in Cartusiam exprimunt, quæque, veluti a Guigone in Vita S. Hugonis, Gratianopolitani episcopi, suppeditata, hic citantur, ab hac Guigonis lucubratione, tum apud nos, tum apud Surium absunt; ut adeo vel exemplaria, e quibus tum apud nos, tum apud Surium conscripta a Guigone S. Hugonis Vita publici juris facta est, dictorum verborum omissione fuerint vitata, vel ut biographo nostro, qui præterea in nonnullis aliis lectionibus a dicta, prout apud nos et Surium edita est, sancti illius antistitis Vita dissonat, Vita ejusdem exemplar corruptum præluxerit. Ac postremum quidem hoc verosimilius vel ex eo puto, quod elogii quoque, Commentarii prævii num. 7 dati, exemplar, quod ei præluxit, quodque tamen pro incorrupto habuit, fuerit corruptum, uti liquet ex iis, quæ ejusdem Commentarii prævii num. 319 dicta sunt.*

o *De oblata hac S. Hugoni, Gratianopolitano episcopo, visione ejusque adjunctis videsis Commentarii prævii num. 425 et aliquot seqq.*

p *Cella est seu prioratus in urbis Gratianopolitanae suburbio, a mox hic subjecto S. Theofridi, de quo Operis nostri tom. I Aprilis pag. 41 in Annotatis ad lit. d, monasterio dependens; hujus autem e cellæ illius Priore postea abbas hic memoratus Guilielmus, licet vitam eremiticam seu solitariam in Cartusia cum Hugone et Brunone duxerit, propterea tamen non magis, quam prior e binis hisce Sanctis Cartusianus existit. Ad Galliam Christianam auctam tom. II, col. 766.*

q *Prior e tribus hisce Pontificibus anno 1083 excessit e vivis, cumque, qui ei fuerat successus nomenque Victoris assumpserat, Desiderius anno 1087 etiam obiisset, ad S. Petri Cathedralam evehctus tandem est Otto seu Odo, qui Urbani II nomen accepit, quique S. Brunone Remis magistro usus aliquando fuerat, uti in Commentario prævio num. 96 ostendi.*

r *Fuisse Sanctum ab Urbano II Papa e Cartusia evocatum, e primorum quatuor Cartusiarum Priorum Chronologo apud Labbeum tom. I Bibliothecæ novæ librorum Mss. pag. 658 indubitatum est, uti etiam Brunonem, antequam id fieret, Cartusiam, uti mox hic subditur, recessisse sex annis; verum posteriorem ex hisce non pro completo, sed pro incompleto duntaxat habendum esse, facile quisque colliget ex iis, quæ § 50 de tempore, quo Sanctus ad Urbanum II Papam accessit, disserui.*

s *De instrumento hoc, per S. Brunonem Seguinum, celeberrimi diocesis Claromontensis in Alvernia monasterii Casæ-Dei abbatem, qui recte hic, quemadmodum recitata Commentarii prævii num. 305 et binis seqq. donationis Cartusiarum litteræ fidem faciunt, e primis hujus donatoribus unus existisse dicitur, concessio, ad Comment. prævium num. 315 et binis seqq.*

t *Ad Rhegiensem in Calabria archiepiscopatum Sanctus noster electus seu postulatus fuit anno 1090, uti probant, quæ huc spectantia in Commentario num. 352 et seq. adduxi.*

u *Anno scilicet, ut Commentarii prævii num. 729 docui, 1101, cum sibi jam in Turritana eremo tringinta circiter discipulos adjunxisset, uti e Turritanorum, qui Lanuino post Sancti obitum obedientiam promiserunt, monachorum Catalogo, in Commentarium prævium num. 622 illato, fas est colligere.*

x *Ut omnes Brunonis discipuli Romam ad eum*

Octobris Tomus III.

convenerint, miraculo factum, innuere hic videtur noster biographus; qua de re, quid sentiam, Commentarii prævii num. 327 edixi.

y *Pontificias illas litteras Commentarii prævii num. 328 integras dedi; in iis autem, non Ordinis Cartusienensis, sed cellæ duntaxat seu monasterii, a Brunone constructi, mentio fit.*

z *Instrumentum istud in Commentarium prævium intuli num. 329. Ceterum quid de tempore, quo floruerit hic Sancti nostri biographus, e Cartulario Cartusienensi, cujus hic meminit, concludendum appareat, videsis Commentarii prævii num. 12 et seqq. expositum.*

aa *Laudinum S. Bruno, non tunc primum, cum apud Pontificem jam existeret, uti hic indicari videtur, sed cum e Cartusia abiret, Priorem constituit, uti liquet e recitata in Commentario prævio num. 329 litteris, quibus Cartusiam Landuino aliisque Sancti discipulis Siginus, Casæ-Dei abbas, restituit.*

bb *Omnes Apostolos in Christi Passione a fide defecisse, soli heterodoxi asserunt; quare a vero hic aberrat biographus.*

cc *Liquet hinc, etiam secundum hunc biographum nostrum annos sex, quibus S. Bruno, antequam ab Urbano II Papa Romam evocaretur, Cartusiam recessit, incompleto duntaxat fuisse.*

dd *Paucis duntaxat mensibus Bruno apud Urbanum Papam, antequam in Turritanam Calabriæ eremum secederet, commoratus est, uti manifestum fit ex iis, quæ Commentarii prævii § 51 dicta sunt.*

ee *Errorem hic in biographo nostro cubare, indubitatum est. Ad Commentarii prævii § 50.*

ff *De prodigioso, qui hic memoratur, fonte, miraculisque, quæ aquarum ejus virtute fuerint patrata, videsis Commentarium prævium num. 753 et aliquot seq.*

AUCTORE
ANONYMO.

VITA ALTERA,

**Auctore Francisco a Puteo
Cartusiarum Majoris Priore,**

**Ex editione, Basileæ anno
circiter 1515 adornata.**

PROLOGUS.

**Cur Sancti Vitam describere
aggrediatur, auctor
exponit.**

Non solum Dominum in Sanctis ejus, sed etiam ipsos Sanctos in Domino laudare jubemur, sicut scriptum est: Laudemus viros gloriosos, et parentes nostros in generatione sua a. Homines divites in virtute, et pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis. Quorum corpora in pace sepulta sunt: et laudem eorum nunciat Ecclesia. Laudemus, inquam, et verbo et imitatione dignos laude mon-

Sanctos in
Domino lau-
dare,

a

AUCTORE
FRANCISCO
A PUTEO.
b

stremus viros, sic a virtute dictos, non quidem viatores, cum Veritas dicat: Neminem salvaveritis in via *b*; sed gloriosos, scilicet in gloriam jam receptos, et de sua immortalitate securos; et parentes nostros spirituales, quorum fidem et opera imitari debemus, et quorum doctrina et exemplis Deo geniti sumus, secundum illud Apostoli: Per Euangelium ego vos genui *c*. In generatione sua, id est, secundum ea, quæ fecerunt in vita sua.

id est, gloriosa eorum facta ad Dei honorem narrare debemus:

2 Homines divites in virtute. Nam virtutes veræ divitiæ sunt, quæ violenter auferri non possunt. Pulchritudinis studium habentes, per veram fidem et debitam ordinationem cogitationum, affectionum, et operum. Pacificantes, id est, pacem habentes et facientes in domibus suis. Quorum corpora in expectatione pacis perfectæ, quæ dabitur in resurrectione, sepulta sunt: et laudem eorum nunciat Ecclesia, eorum videlicet exempla, et gloriosa facta narrando ad Dei honorem et aliorum informationem. Hoc est enim illud iuge Sacrificium, quod in Dei Ecclesia sine intermissione offertur. Sacrificium acceptabile, holocaustum pingue, non hircorum aut vitulorum, sed laudis; dum scilicet laudatur Deus in Sanctis suis ab homine, quem creavit, quem redemit, cui et regnum cælestis promisit. Hoc est Sacrificium Deo gratum, creditibus vero utile et necessarium. Necessarium quidem, quum per prophetam Dominus dicat: Immola Deo Sacrificium laudis *d*. Ei vero gratum et acceptabile, quia Sacrificium laudis (inquit) honorificabit me *e*. Nobis autem utile, quia illic ostendam illi salutare Dei, Christum scilicet, qui caput est omnium Sanctorum, et merces eorum.

hinc ad S. Brunonis gesta prædicanda se aliosque exstimulat biographus.

3 Laudemus igitur, dilectissimi fratres, Dominum in Sanctis ejus: et præcipue in hoc beatissimo patre nostro Brunone, cujus hodie festivitas agitur, qui nos in Christo genuit: qui vitæ viam nobis in eremo præparavit, et vivendi normam suo exemplo monstravit. Et quamvis eum, ut dignum est, laudare non sufficimus, ab ejus tamen laude cessare non debemus. Exaltemus itaque eum et laudemus, quantum possumus, quia major est omni laude. Narremus mirabilia ejus, quæ fecit: annunciemus inter gentes opera ejus, ut ex eis glorificetur Deus, et ut nos eum, quem patrem habere meruimus in terris, socium et confratrem, ejus nos adjuvantibus meritis et precibus, habere mereamur in cælis.

ANNOTATA.

- a Ecclesiastici 44, v. 1.
b Ita fere Luca 10, v. 4.
c Ad Corinthios 4, v. 13.
d Psalmo 49, v. 14.
e Psalmo 49, v. 25.

CAPUT I.

Occasione defuncti, qui sese damnatum, inter solemnes exsequias a feretro proclamat, in solitudinem secedere Bruno statuit, alios in idem propositum attrahit, iterque cum his ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, suscipit.

Temporibus Gregorii septimi, Romani Pontificis *a*, et Henrici quarti imperatoris *b* circa annum salutis nostræ octogesimum secundum supra millesimum, quum in Parisiensi civitate solenne floreret studium, abundans tum multitudine scholarium et perquam copiosa caterva doctorum solemni in omni doctrinarum genere, tale in ea contigit horrendum et memorandum spectaculum. Quidam enim solennis doctor, inter cæteros doctores præcipuus, scientia et moribus excellenter ornatus, ac præ cæteris honoratus, gravi quadam infirmitate præventus, lecto decumbens, vite suæ diem clausit extremum. Cui cum solennes de more pararentur exequiæ, ad eum honorandum convenit magistrorum, studentium, et quorundam civium multitudo copiosa. Quibus comitantibus et funus prosequentibus, defuncti corpus ad ecclesiam, in qua sepultura dandum erat, delatum est. Cumque ab invitatis ecclesiasticis, qui tunc aderant, defunctorum solitum decantaretur Officium, quum ventum est ad eam lectionem, quæ incipit, Responde mihi, surrexit, qui erat mortuus, et erecto paululum capite, resedit in feretro, cunctisque videntibus et audientibus, ac præ novitate rei stupentibus, alta, licet horrenda, voce clamare cœpit et ait: **IUSTO DEI JUDICIO ACCUSATUS SUM.**

Inter exsequias, tribus continuis diebus funeri suo habitas, primo se accusatum, a b

3 Quo dicto, iterum recubuit. Illi vero, qui hæc audierant et viderant, non modicum nec immerito territi, decreverunt consulte quidem et provide, sepulturam ejus in crastinum differendam, rei exitum præstolantes. Die itaque sequenti quum tantum spectaculum jam fuisset in tanta civitate divulgatum, ad dictam ecclesiam convenit maxima et quasi innumerabilis utriusque populi multitudo. Ubi reinceptis et inde continuatis exequiis, dum ventum est ad eundem lectionis initium, idem defunctus, ut pridie, de loculo, in quo mortuus jacebat, exiliens, dixit: **IUSTO DEI JUDICIO JUDICATUS SUM.** Et hoc dicto, intra feretrum iterum se recepit; unde crevit inter astantes admiratio non parva. Quia tamen ex hoc nondum fuerant de ejus reprobatione certi; cum verba illa accusatus sum et judicatus sum, possent etiam in bonam partem interpretari, tanquam ipse primo injuste fuisset ante tribunal Christi ab eo, qui perdere cuncta festinat, indebite accusatus, et inde justo Dei iudicio ab ejus calumniosa accusatione liberatus, cunctis

secundo judicatum.

A cunctis placuit et in sequentem tertium diem ejus sepulturam proferre.

ac tertio da-
mnatum, do-
ctor Parisien-
sis boni nomi-
nis, ad tem-
pus rediit
e feretro pro-
clamat.

6 Tertia itaque die factus est concursus nimius virorum et mulierum, ita ut pœne tota civitas ad tam mirandum Dei iudicium agnosendum confluere. Et ecce, cum priore more exequiæ continuarentur et fierent, surrexit jam tertio idem defunctus, et voce valida, cunctis mortalibus metuenda, dixit: *Iusto Dei iudicio CONDEMNATUS SUM.* Quæ vox, tam stupenda et horrenda, et a seculo inaudita, omnes, qui astabant, pœne exanimis reddidit. Qui tamen omnes, eum tanquam a Domino reprobatum, et ejus justo iudicio (ut ipse idem attestatus erat) condemnatum, omni Ecclesiæ suffragio, necnon et ecclesiastica sepultura indignum iudicantes, in sterquilinio sepeliri fecerunt. *c.* Unde cum in Parisiensi et cæteris vicinis ecclesiis quarta lectio in agendis iustis defunctorum incipit per *Quantas habeo iniquitates, omisissis verbis seu dictionibus illis prioribus, Responde mihi, fertur a nonnullis, quod dicta verba fuerunt ex tunc inde deleta ob perpetuam et indelebilem tam expavendi iudicii memoriam d.*

Horrendo spec-
taculo inter cæteros doctores beatus Bruno,
natione Teutonicus ex civitate insigni et regia
Agrippina Colonia, de parentibus, non tam gene-
re quam virtute claris et nobilibus ortus e,
Remensis ecclesiæ canonicus, doctor et schola-
rium Parisiensium magister f. Doctor utique in
divinis præcipue literis, ut ejus scripta testan-
tur g, eruditissimus et præ cæteris honoratus.
Qui ex his tam insolitis, tam horribilibus, et
totiens iteratis vocibus salubriter territus, et
quasi consternatus, vocatis nonnullis ex sibi
magis familiaribus sociis et discipulis (inter
quos erant magister Lauduinus, qui post eum
primus Prior Carthusiæ fuit, duo Stephani, unus
Burgensis, alter Diensis, ambo canonici sancti
Rufi secus Valentiam Allobrogum, Hugo Capel-
lanus, et duo laici (Andreas scilicet et Guarinus)
ait h: Frequenter, cum Apostolum legeremus,
audivimus, nunc vero etiam experimento didi-
cimus, fratres mei in Christo dilectissimi et
desiderantissimi, quam incomprehensibilia sint
iudicia Dei et investigabiles viæ ejus.

Horrendo spe-
taculo inter-
est Bruno, qui,
hinc compun-
ctus, vocatos
ad se quos-
dam amicos
e
f
g

7 Aderat autem tunc huic tam horrendo spectaculo inter cæteros doctores beatus Bruno, natione Teutonicus ex civitate insigni et regia Agrippina Colonia, de parentibus, non tam genere quam virtute claris et nobilibus ortus e, Remensis ecclesiæ canonicus, doctor et scholarium Parisiensium magister f. Doctor utique in divinis præcipue literis, ut ejus scripta testantur g, eruditissimus et præ cæteris honoratus. Qui ex his tam insolitis, tam horribilibus, et totiens iteratis vocibus salubriter territus, et quasi consternatus, vocatis nonnullis ex sibi magis familiaribus sociis et discipulis (inter quos erant magister Lauduinus, qui post eum primus Prior Carthusiæ fuit, duo Stephani, unus Burgensis, alter Diensis, ambo canonici sancti Rufi secus Valentiam Allobrogum, Hugo Capellanus, et duo laici (Andreas scilicet et Guarinus) ait h: Frequenter, cum Apostolum legeremus, audivimus, nunc vero etiam experimento didicimus, fratres mei in Christo dilectissimi et desiderantissimi, quam incomprehensibilia sint iudicia Dei et investigabiles viæ ejus.

prolicia ora-
tione, quæ hic
recitatur,

8 Hunc enim defunctum, dum adhuc viveret, et vidimus et cognovimus, virum utique humana sapientia doctum, virtutibus (si tamen veræ in talibus virtutes sint) ac moribus ornatum, et secundum exteriorem sapientiam castum, prudentem, pudicum, domi suæ bene præpositum, et ab omnibus honoratum, ac magno in precio habitum, nunc vero ex ore ejus audivimus, justo Dei iudicio esse condemnatum. Justo quidem, quoniam justus Dominus et justitias dilexit, cuius propterea iudicia non possunt esse nisi justa, licet plerumque et ut plurimum occulta sint, Justo, inquit, Dei iudicio condemnatus sum. Vox profecto terribilis et metuenda; quæ, o utinam, sonaret jugiter in auribus nostris, et cordis intima penetraret, ut eum, cujus iudicium effugere non possumus, timeremus, et timendo fugeremus a ventura ira, et salutis, dum tempus est, quaereremus opportuna media! Consideremus, quaeso, fratres mei, quid isti nunc in inferno prodest tanto labore quæsitâ scientia, cum continua et perpetua labore cæcitate et ignorantia? Quid divitiæ, cum nec guttam aquæ ad refrigerandam linguam habere valeat? Quid honores, quid delitiæ? cum tot nunc cogatur

subire tormenta, quot in mundo habuit oblectamenta.

9 Vidimus corpus ejus nunc sine honore sepeliri in sterquilinio, cogitemus, animam ejus sepultam esse in inferno, æternis incendiis cum impiis æternaliter cruciandam; ubi vermis eorum non morietur, et ignis non extinguetur; ubi ardor incomparabilis, fetor intolerabilis, dolor interminabilis. Ubi quaerent homines mortem, nec invenient. Nam tunc mors immortalis erit, quæ depascet eos, non ut moriantur, sed ut ad pœnas iterum renoventur. Quid igitur faciemus? Ad ejus consilium fugiemus? Omnes enim nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit; nec est, qui faciat bonum, non est usque unum. Omnes peccavimus, injuste egimus, iniquitatem fecimus. Omnes nos filii iræ sumus, pari propterea pœna digni, nisi nos inde eripiat misericordia Christi. Quid faciemus? Nonne et omnes simul peribimus? Nonne, si huic non pepercit, nec angelis peccantibus, nec ramis naturalibus, putamus, quod neque parcat et nobis? Putamus, quod sit abbreviata manus ejus, ut ultra misereri non possit? Aut quod continebit in ira sua misericordias suas? *E Absit.*

AUCTORE
FRANCISCO
A PUTEO.
potissimum-
que e variis

10 Quid igitur faciemus? O fratres mei, in re tam perplexa, tam ardua, et tam gravi, ne in viribus propriis confidisse videamur, quaeramus consilium. Non a Judæis, qui in sola legis observatione justificari se credunt. Non a Græcis et antiquis eorum philosophis, qui in sua virtute confidunt. Non a cæteris sæculi hujus conquistatoribus et sapientibus, qui ignorant, quæ Dei sunt; sed potius ab iis, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus. Consulamus igitur primo advocatum nostrum, quem habemus apud Patrem, Jesum Christum justum, qui est propitiatio pro peccatis nostris, et, quid dicat, audiamus. Quoniam, inquit, impletum est tempus, et appropinquavit regnum Dei, pœnitentemini et credite Evangelio k, quia nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis l. Audiamus et Domini præcursorem Joannem, de quo scriptum est, quod inter natos mulierum non surrexit major eo m. Ipse enim prædicans in deserto Judææ baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum, ait: Pœnitentiam agite; appropinquavit enim regnum caelorum n.

sacra Scri-
pturæ locis
est hausta,

11 Et iterum ad Phariseos et Saduceos: Genimina (inquit) viperarum quis demonstravit vobis fugere a ventura ira? Facite igitur dignos fructus pœnitentiæ o. Audiamus etiam principem Apostolorum Petrum dicentem in Actibus Apostolorum ad populum Judæorum: Pœnitentemini et convertimini, ut deleantur peccata vestra p. Et iterum, quum quidam ex eis compuncti corde dicerent ad Petrum et ad reliquos Apostolos: Quid faciemus, viri fratres? Petrus vice omnium respondit: Pœnitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum Spiritus Sancti q. Hinc Propheta ait: Si pœnitentiam egerit gens ista a malo suo, quod locutus sum adversus eam; agam et ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei r. Et Sapiens: Si pœnitentiam (inquit) non egerimus, incidemus in manus Domini, et non in manus hominum s. Hoc itaque sanum est et salubre consilium, fratres mei, si Dei justam vindictam et tremendum ejus iudicium effugere volumus, ut pœnitentiam agamus, et lachrymis

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

AUCTORE
FRANCISCO
A PUTEO.

lachrymis peccata purgemus. Hæc namque est via, quæ ducit ad vitam. Hæc secunda post naufragium tabula, per quam peccatores salvantur, et per quam Deus ad misericordiam inclinatur.

canque abs-
que dilatione

12 Propterea, dilectissimi, abjicientes omnem immunditiam et abundantiam malitiæ, suscipiamus in mansuetudine insitum verbum, quod potest salvare animas nostras. Convertamur ad Dominum, et miserebitur nostri, quoniam benignus est et præstabilis super malitia; nec vult mortem peccatorum, sed magis ut convertantur et vivant. Nec converti differamus in crastinum; quia, qui pœnitentibus veniam spondit, peccantibus diem crastinum non promisit. Unde qui congruum pœnitentiæ tempus perdunt, frustra ante regni januam cum precibus veniunt. Quibus per Salomonem Dominus ait: Vocavi, et renuistis; extendi manum meam, et non fuit, qui aspiceret; despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsanabo, quum vobis, quod timebatis, advenerit. Quum venerit repentina calamitas, et interitus,

B quasi tempestas, ingruerit, quando venerit super vos tribulatio et angustia; tunc invocabunt me, et non exaudiam; mane consurgent, et non invenient me t.

t
peragendam,
vehementissi-
me hortatur,

15 Simus igitur factores verbi hujus, et non auditores, fallentes nosmetipsos. Imitemur saltem Ninivitas illos, qui conversi sunt in prædicatione Jonæ, et prædicaverunt jejunium, et involuti sunt saccis, et egerunt pœnitentiam. Et vidit Dominus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, et misertus est super malitia, quam locutus fuerat ut faceret eis, et non fecit. Sic et nos faciamus; quia major est, quam Jonas hic, qui ait: Pœnitimini et credite Evangelio. Aperiamus pulsanti, vocantem sequamur. Quid dico vocantem, immo certe trahentem et cogentem intrare. Non enim vox ista, quam nunc audivimus, facta est propter eum, qui defunctus est, quia, quamvis sit apud inferos pœnitentia, sera tamen, et infructuosa, sed propter nos, ut nobis vox ipsa proficiat, quos adhuc divina patientia longanimitè expectat. Non igitur ultra de die in diem differamus: quia, qua hora Dominus venturus sit, ignoramus, nec incertam mortis horam prævidere valeamus.

C
magistroque
Lauduino, lo-
cum in mun-
do, peccandi
periculis

14 His auditis, unus ex astantibus, magister scilicet Lauduinus, natione Tuscus, ex civitate Luca, vir utique doctus et timoratus, ait: Magister bone, jam scimus, quia verax es, et legem Dei in veritate doces; verba enim tua verissima sunt, quia Dei iram et justam indignationem effugere non poterimus, nisi lachrymis peccata purgemus. Verum quia scriptum est, quod omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vite u; quis, quaeso, innocens inter malos tutus vivere aut dignos pœnitentiæ fructus agere potest, ubi superbia instat, avaritia enervat, luxuria inquinat? Ubi lites, contentiones, æmulationes, oblocutiones, invidia? Ubi fiunt latrocinia, perpetrantur homicidia, falsa profertur testimonia, committuntur adulteria, incestus, fornicationes, sacrilegia, veneficia, et similia? Ubi perit in conversatione simplicitas, in societate charitas, in actione justitia, in locutione veritas, et in proximorum necessitate pietas? Ubi denique refrigit charitas

u

et superabundavit omnis iniquitas, teste Propheta, qui ait: Non est misericordia, non est veritas, non est scientia Dei in terra x. Aspexit illam, et ecce, vana erat, et cælos, et non erat lux in eis. Vidi montes, et ecce, movebantur, et omnes colles turbati sunt. Intuitus sum, et ecce, non erat justus, et omne volatile cæli recessit y.

13 Unde difficile videtur, immo pœne impossibile, mundum quemquam et ab omni peccato liberum, in mundo posse vivere aut dignos in eo agere fructus pœnitentiæ. Nam, ut Augustinus ait, inanis est pœnitentia, quam sequens culpa coinquinat z. Nilque prosunt lamenta, si replicantur peccata. Et vulnus iteratum sanatur tardius. Et Gregorius: Qui, inquit, admissa plangit, nec tamen deserit, pœnæ se graviori subjicit; unde ad veram pœnitentiam aa necessario requiritur, ut peccatorum causæ penitus excidantur. Et propterea si ad hunc pœnitentiæ perfectæ gradum pervenire volumus (quia mundum istum sensibilem, quem cernimus, quamdiu in carne vivimus, omnino deserere non possumus) necesse est, ut saltem, quæ in mundo sunt, omnia penitus relinquamus, dicente Domino: Omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus bb. Et iterum ad adolescentem de vita æterna interrogantem: Si vis (inquit) perfectus esse, vade, et vende omnia, quæ habes, et da pauperibus, et veni, sequere me cc.

16 Qui, cum hæc audiens tristis accessisset, ait ad discipulos Dominus: Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cælorum dd. Hinc ait Sapiens: Qui confidit in divitiis, corruet ee; et qui festinat ditari, non erit innocens. Et iterum: Si dives fueris, non eris immunis a delicto ff. Nam qui volunt divites fieri (inquit Apostolus) incidunt in laqueum diaboli gg. His igitur omnibus, juxta Domini consilium calcatis, distractis et pauperibus erogatis, Christum sequamur et imitemur. Qui, cum dives esset, egenus factus est, ut nos ejus ditaremur inopia. Et quia, doctissime Magister, te docente, veritatis viam et justitiæ semitam agnovimus, cum periculosum sit, vicino serpente dormire, et inter flammam illæsis pedibus ambulare difficile, restat, ut locum nobis inquiramus, in quo, licet in mundo, quasi sine mundo ab hominum consortio separati, peccata nostra deslere et pœnitentiæ dignos fructus facere valeamus. Doce nos igitur, quaeso, et locum talem nobis ostende, et quicquid inde decreveris, faciemus. Nam salus nostra in manu tua est.

17 Ad hæc beatus Bruno respondit: Viri fratres et patres, audite, non me, sed mecum simul audiamus, inquam, illum summum secretorum Dei conscium, et Prophetam eximium David, cui Dominus incerta et occulta sapientiæ suæ manifestavit, Audiamus primo, quid dixerit, audiamus deinde, quid fecerit. Ipse enim tunc, sicut et nos nunc, contristatus in exercitatione sua, et conturbatus a voce inimici et a tribulatione peccatoris, dixit: Cor meum conturbatum est in me, et formido mortis cecidit super me; timor et tremor venerunt super me, et contexerunt me tenebræ. Et dixit: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo et requiescam? Deinde subjecit, et ait: Ecce, elongavi fugiens, et mansi in solitudine hh. Ecce inquit,

D

x

y

abique pleno,

z

aa

E

bb

cc

agenda pœnitentiæ aptum, assignari postulat.

dd

ee

ff

gg

F

in solitudine, utpote quam variis iterum adductis

hh

A inquit, elongavi ab omni occasione et circumstantia peccatorum, et mundum istum mente et corpore fugiens, et mansi perseveranter, non in civitate, sed in solitudine. Ille enim fugiens se elongat (ut Gregorius ait) qui a turba desideriorum terrenorum in altam Dei contemplationem se subleat: manet vero in solitudine, qui perseverat in remota mentis intentione. Unde idem Propheta, ut Dei virtutem et Dei gloriam videre mereretur, se solitudinis locum petiisse testatur, dicens: In terra deserta, et in via, et in aquosa, sic in Sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam *ii*.

ii
e sacra Scriptura locis,

18 Solitudo namque est via, quae ducit ad vitam; ubi pro terrenis caelestia, pro transitoriis mutantur aeterna. Haec est locus poenitentiae, via iustitiae, semita gratiae, scala gloriae. Haec est, inquam, scala illa, quam vidit Jacob in solitudine in terra stantem et caelum tangentem: quae homines vehit in caelum, et angelos ad nostrum recipit auxilium. Haec est virtutum nutrix, patientiae custos, purissimae simplicitatis magistra, et fraudulentae duplicitatis ignara.

B Haec est quies laborantium, consolatio mœrentium, et in aestu refrigerium, in qua est turris David aedificata cum propugnaculis, ex qua mille clypei pendent, et omnis in ea armatura fortium. In qua est campus divini certaminis, angelorum spectaculum, et palestra viriliter dimicantium luctatorum. In qua Adam tamdiu salvus fuit, quamdiu solus mansit. Data vero ipsi in auxilium muliere, mox cecidit. Unde raptus est Enoch in solitudinem paradisi, ne malitia immutaret cor ejus. In qua Abraham, dum solus sederet subtus ilicem Mambrae, tres vidit, et unum adoravit. In qua Jacob, dum, praemissis omnibus, solus manet, benedictione simul et nominis mutatione felix efficitur, plus assecutus uno momento solus, quam toto vitae suae tempore comitatus.

virorumque sanctorum,

19 Moyses, cum minasset gregem ad interiora deserti, Dominum in ardenti rubo videre et audire meruit dicentem sibi: Solve calcamenta de pedibus tuis; locus enim, in quo stas, terra sancta est *kk*. Cui nunquam, nisi cum solus esset, Dominus apparuit. David, ad deserta fugiens, Saulis evasit insidias. Hieremias poscens aquam dari capiti suo, et oculis suis fontem lachrymarum, ut lugeret interfectos populi sui: locum quoque, ubi se tam sancto possit in opere liberius exercere postulat dicens: Quis dabit mihi diversorium viatorum in solitudine *ll*, tanquam hoc ei in civitate facere non vacaret, hoc modo indicans, quod impedirent socii gratiam lachrymarum. Quin etiam, cum dixisset: Bonum est praestolari cum silentio salutare Dei, addidissetque: Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua, adjecit et ait: Sedebit solitarius et tacebit, quia levabit se supra se *mm*. Helias, in monte ad ostium speluncae, solus, Dominum transeuntem agnovit. Et Heliseus duplicem ejus spiritum, dum tolleretur, accepit. Joannes Baptista, ab utero spiritu Sancto repletus, nec mirabili nativitate, nec parentum sanctitate securus, frequentiam hominum tanquam periculosam fugiens, solitudinis deserta petiit, ubi quid virtutis, quidve meriti acquisierit, baptismus Christi, et pro iustitia mors suscepta monstravit. Talis enim factus est in solitudine, ut dignus esset lavantem omnia Christum, solus lavare, et pro veri-

mm

tate nec carcerem, nec mortem declinare.

20 Quid plura? Jesus Christus Dominus noster, cujus virtus nec secreto juvari, nec publico poterat impediri, ductus est in desertum, non dubium, quin a spiritu suo, ut temptaretur a diabolo. Christus idem, relictis turbis, ascendit in montem solus orare. Christus in deserto turbas pavit, suo exemplo nobis, quantum solitudo prosit, insinuans. Sancti etiam et venerabiles patres, Paulus, Antonius, Hilarion, duo Macharii, Eulalius, Arsenius, Evagrius, Basilus, Benedictus, et caeteri nobis innumerabiles, quantum in solitudine profecerint, vos ipsi considerate. Et probabit, suavitates psalmodiarum, studia lectionum, fervores orationum, subtilitates meditationum, excessus contemplationum, baptismata lachrymarum, magis nulla re, quam solitudine posse juvari. Hinc est, quod de peccatrice anima, quam cupit ad se Dominus revocare, Propheta ait: Adducam eam in solitudinem, et ibi loquar ad cor ejus *nn*. De ea vero, quae carnis vinculis absoluta, aeterna gaudia intrare meruit, in Canticis dicitur: Quae est ista, quae ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum? *oo* Quae non invenitur per vicos aut plateas civitatis, sed in solitudine. Igitur, fratres mei, oremus Deum, ut nobis locum talem dignetur ostendere, in quo, quae jam, eo inspirante, mente concepimus, possimus opere perficere.

AUCTORE FRANCISCO A PUTEO. ac ipsiusmet Christi exemplis laudet, secedendum insinuat.

nn

E

oo

21 Facta itaque oratione, duo Stephani, Burgensis et Diensis, canonici, dixerunt: Patres et praeceptores venerabiles, non longe a civitate Valentia, cui cohaeret monasterium nostrum sancti Rufi *pp* prope fluentem Rhodani, in confinibus diocesis Diensis, unde alter nostrum originem duxit, est civitas alia Gratianopolitana, sic dicta vel quia sub Gratiano imperatore condita, vel ab etymologia nominis, quasi gratiosa, nobilis et populosa. Et in ea est Beatus Hugo, ejusdem civitatis episcopus, qui ante sui assumptionem ad episcopalem dignitatem, erat canonicus ecclesiae Valentianae oriundus de Castro novo super flumen Isaram, quod quatuor dumtaxat miliaribus a civitate distat *qq*. Quem nos ipsi, et vidimus et cognovimus virum utique Sanctum, justum et rectum ac timentem Deum.

dumque e duobus Stephanis, Burgensi ac Diensi, loca deserta.

pp

qq

22 Si enim laudatur castitas, quis illo mundior? Si sermonis veritas, quis in loquendo cautior? Si Dei charitas, quis ferventior? Si proximi, quis benignior? Si humilitas, quis dejectior? Si eleemosyna, quis largior? Si oratio, quis devotior? Si lachrymarum flumina, quis in illis effusior? Si contemplatio, quis sublimior? Si tolerantia, quis in tribulatione fortior? Si iustitia, quis districtior? Si prudentia, quis circumspetior? Si temperantia, quis moderantior? Exceptis iis, quae clero et plebi per eum bona advenerant. Hic itaque habet in diocesi sua montes altissimos, et in eis deserta loca quam plurima ab omni hominum transitu et consortio separata, ad hanc poenitentiam arctam peragendam propterea optime disposita. Cumque ipse exemplo suo et doctrina homines ad poenitentiam invitet et trahat, si ad eum libet accedere, locum, quem quaerimus, poterimus ab eo faciliter impetrare. Pius enim, benignus et misericors est. Qui et in adventu nostro gaudebit et voti compotes faciet. Nos quoque vos in via dirigemus, quam et novimus et frequenter ambulavimus.

F poenitentibus conventientia, in diocesi Gratianopolitane montibus esse intellexit.

25 Tunc Hugo, quem cognominabant Capellanum,

AUCTORE
FRANCISCO
A PUTEO.
sequē ad hęc
petenda pa-
ratur offert
Hugo Capel-
lanus

rr

ss

quais debeat
esse pœnitentia,
Andreas
et Guarino
laicis,

B

id petentibus,
exponit,

C

II

uu

lanum, eo quod solus sine canonico aut pasto-
rali beneficio sacerdotio sacellani inter eos fun-
geretur rr, ait : Audivi certe plura de viro hoc,
cujus fama jam ubique redolet, quia vir Dei et
sanctus est, salutem animarum sitiens. Qui
propterea, quia charitas, qua ipse plenus est,
numquam excidit, nos libenter (ut spero) acci-
piet. Et quamquam ego jam senex sum et debi-
lis, et via hæc arcta est, et difficilis, quia tamen
arcta via ducit ad vitam, lata vero ad perditio-
nem, cum nulla sit atas ad pœnitentiam sera,
dicente Domino : Quacumque hora ingemuerit
peccator, non recordabor amplius iniquitatum
ejus ss. Qui et reddi jussit singulis in vinea sua
laborantibus denarios singulos, novissimis sicut
et primis; si decreveritis illuc accedere, et hanc
viam aggredi, et ego sequar, et quocumque
perrexeritis, pergam. Et quæcumque vos terra
repperit, me recipiet, ibique locum capiam
sepulturae, solaque mors nos ab invicem sepa-
rabit.

24 Hæc audientes reliqui duo, Andreas scilicet
et Guarinus, pariter dixerunt. Nos semper
audivimus, et ex auditu credimus, quia beni-
gnus est et misericors Deus, et præstabilis super
malitia. Qui neminem vult perire, sed omnes
potius salvos facere, et ad agnitionem veritatis
venire. Apud quem non est personarum acceptio,
sed in omni gente, qui fecerit voluntatem
ejus, acceptus est illi. Et quamquam nos ambo
litteras ignoramus, Christum tamen, et hunc
crucifixum, fide novimus, sine quo omne scire
nescire est. Et quicquid Ecclesia credit, firmiter
credimus, et simpliciter confitemur, sperantes
in hac fide salvari, et remissionem peccatorum
accipere per verbum ejus. Vellemus tamen in-
formari, cum Dominus per plusquam prophe-
tam suum nos admonet, ut faciamus dignos
pœnitentiæ fructus, quales sint isti digni
fructus. Quibus beatus Bruno respondens, Pœ-
nitentia (inquit) est arbor, quam in medio Ec-
clesiæ suæ plantavit celestis Agricola. Cujus
radix est contritio cordis, rami sunt opera bona,
folia, confessio integra, fructus vero, satisfac-
tionis pœna.

25 Unde ille facit pœnitentiam, sed non
dignos fructus, qui tantum dolet de commissis.
Ille vero agit pœnitentiam et fructus, sed non
dignos fructus, qui et dolet, et in parte satisfa-
cit. Sed ille facit dignos fructus, qui in dolore
cordis tantum affligitur per pœnam, quantum
deliquit per culpam, secundum illud Apocaly-
psis : Quantum se glorificavit, et in deliciis fuit,
tantum date ei tormentum et luctum II. Et in
Deuteronomio : Pro mensura peccati erit et pla-
garum modus uu. Unde non solum fructus pœ-
nitentiæ, sed etiam dignos fructus pœnitentiæ
admonet esse faciendos. Nam hoc justitia exigit
(ait Gregorius) ut, si quis in culpam lapsus est,
tantopere a se debeat licita abscindere, quanto
se noverit illicita perpetrasse. Non igitur ultra
negligamus, fratres mei dilectissimi, pœnitenti-
æ tempus, nec ultra de die in diem differamus.
Quia, qua hora Dominus venturus est, ignora-
mus, et nemo nostrum scit, utrum amore, an
odio dignus sit. Jam securis ad radicem arboris
posita est. Jam iste, quem viventem cognovi-
mus, ut ex ejus ore jam frequentes audivimus,
justo Dei judicio damnatus est æternis crucia-
tibus datus.

26 Quid igitur faciemus nos peccatores et
miseri, qui ex operibus, quæ fecimus, justificari

non possumus? Nunquid personarum acceptor
est Deus? Absit. Non est enim apud Deum trans-
mutatio, aut vicissitudinis obumbratio, sed
quibus vult, miseretur, et quos vult, indurat.
Quid, inquam, aliud faciemus, nisi ut fugiamus
a ventura ira? Dedit enim Dominus metuenti-
bus se significationem, ut fugiant a facie arcus.
Hinc et propheta ait : Fugite de medio Babylo-
nis, ut salvet unusquisque animam suam xx; et
iterum : Recedite de medio Babylonis, et de
terra Chaldaeorum egredimini, et estote quasi
hædi ante gregem yy. Et iterum : Fugite, sal-
vate animas; et eritis quasi miricæ in deserto zz.
Item alius propheta : Oh, Oh, Oh, fugite de terra
Aquilonis, quoniam in quatuor ventos cæli di-
persi vos aaa. Et beatus Job : Fugite, inquit, a
facie gladii, quoniam iniquitatum gladius est, et
scitote esse judicium bbb. Et sponsa in Canticis
ad sponsum : Fuge, dilecte mi, et assimilare
capræ, hinnuloque cervorum, super montes
aromatum ecc. Quid, inquam, aliud hortantur
omnes isti, nisi ut mundum istum contemnendo
fugiamus? Qui recte per Babylonem et Aquilo-
nem designatur. Nam Babylon interpretatur
Confusio; ab Aquilone vero pandetur omne
malum.

27 Fugiamus igitur, quia eum non melius
quam fugiendo superamus. Fugiamus, inquam,
non sicut Jonas, a facie Domini, sed ad ipsum
Dominum, ubique præsentem, humiliter depre-
cantes, ut per suam misericordiam avertat a
nobis indignationem suam, quam juste merui-
mus, ne et nos omnes cum isto et cæteris impiis
pariter pereamus ddd. Hæc dicens tam ipse,
quam qui aderant cæteri, lachrymas ultra con-
tinere non valentes, fleverunt pariter, et pro-
strati in terram levaverunt voces suas dicentes :
Domine Deus omnipotens, cujus misericordia
omne superexcedit judicium; qui non lataris in
perditione morientium, sed eis potius pœnitendi
tempus concedis et spatium, qui Abraham ser-
vum tuum de terra sua et de cognatione sua et
de domo patris sui exire præcepisti, qui popu-
lum tuum in manu potenti eduxisti de terra
Ægypti, qui vere pœnitentibus veniam promisi-
stisti, extende super nos, quæsumus, misericor-
diam tuam, et mittere digneris sanctum angelum
tuum de cælis, qui doceat nos, quid agere de-
beamus, et dirigat nos in via justitiæ, et in
semitis mandatorum tuorum, et locum, quem
elegeris, nobis ostendat; in quo tibi digne ser-
vire, mundi hujus pericula evadere, et dignos
pœnitentiæ fructus facere valeamus.

28 Defende nos, Domine, ab insidiis inimi-
corum nostrorum, qui festinant cuncta perdere,
et non intres in judicium cum servis tuis; sed
per meritum passionis Jesu Christi filii tui
Domini nostri ab omnibus peccatis expiatis, fac
nos post hujus vitæ exitum, ad eum, qui via,
veritas et vita est, ab omni pœna liberos feliciter
pervenire, Dominum nostrum Jesum Christum
qui tecum in unitate Spiritus Sancti vivit et re-
gnat Deus per omnia secula seculorum. Cumque
respondissent omnes Amen, surgentes inde,
uno animo eademque sententia vendiderunt et
pauperibus dederunt omnia sua, et valedicentes
omnibus suis charis et notis, Spiritu Sancto
ducti venerunt, licet longa et laboriosa via, an-
gelo Domini eos antecedente, dirigente et pro-
tegente, ad memoratum beatissimum Hugonem
Gratianopolitanum episcopum ecc.

D
hosque simul
ac alios ad
virtutem il-
lam

xx

yy

zz

aaa

bbb

ccc

E

vehementius
adhuc incen-
dit.

ddd

F

iterque cum
omnibus iis-
dem Gratia-
nopolim ver-
sus arripit.

eee

ANNOTATA.

A

ANNOTATA.

a Sanctus hic Pontifex ad S. Petri Cathedram anno 1075 fuit electus, annoque 1085 obiit, uti ad 25 Maji diem, quo colitur, Romanoque inscriptus est, in *Comment. Vitæ ejus prævio doctumimus*.

b Henrico patri anno 1086 successit, annoque 1106 vivere destit, uti ad utrumque hunc annum Pagius in *Criticis aliisque scriptores docent*.

c Quid de tota illa luctuosa damnati historia sentiendum sit, colligere potest studiosus lector ex iis, quæ in *Commentario prævio* § 10 et *tredecim sequentibus fuisse in rem illam disputata sunt*. Notet interim inprimis, horreni prodigii narrationem, a Puteano hic suppeditatam, a narratione, quam concinnata ab antiquiore Sancti nostri biographo Vita complectitur, non parum in adjunctis discrepare. Præterquam enim, quod hæc sepulturæ in sterquilino non meminerit, prodigium non publice in ecclesia, uti hic Puteanus ait, sed intra privatos domus defuncti parietes, cum corpus ejus, terræ mandandum, ad ecclesiam deferendum esset, evenisse refert, licet interim, non secus ac Puteani narratio, rem coram ingenti populi multitudine gestam memoriæ prodatur.

d Fuerint S. Brunonis ætate illæ in Parisiensi defunctorum Officio Lectiones recitatæ, est dubium, uti etiam an, si vere recitatæ fuerint, una ex hisce a vocibus Responde mihi inceperit. Ad *Commentarii prævii* num. 228 et seq.

e Sanctum nobili genere Colonie Agrippinatum esse, inter omnes convenit.

f Brunone scholarum seu, quemadmodum hic scribitur, scholarium, non Parisiensium, sed Remensium magistrum existisse, in ejus elogio, *Commentarii prævii* num. 7 dato, diserte traditur. Neque vero Sanctus, dato etiam, eum ferale damnati prodigio Parisiis adfuisse, litteras unquam ibi docuit, uti ostendunt, quæ huc facientia *Comment. prævii* § 8 adduci in medium.

g In primis scilicet duo *Commentarii*, quorum alterum in *Psalms*, alterum in omnes S. Pauli Apostoli *Epistolas* concinnavit. Ad *Commentarii prævii* § 42.

h De Landuino, aliisque, quos Sanctus allocutus hic memoratur, uti etiam de S. Rufi monasterio videtur, quæ *Commentarii prævii* num. 455 et aliquot seqq. adducta sunt.

i Ad divitem Epulonem hic alluditur.

k Marci cap. 1, v. 13.

l Ita fere *Lucæ* cap. 15, v. 3.

m *Matthæi* cap. 11, v. 11.

n *Matthæi* 5, v. 2.

o Ita fere *Lucæ* 5, v. 7 et 8.

p *Act.* 5, v. 19.

q *Act.* 2, v. 58.

r *Jeremiæ* cap. 18, v. 8.

s *Ecclesiastici* cap. 2, v. 22.

t *Proverborum* cap. 1, v. 24, et quatuor seqq.

u *Epist. 1 Joannis*, cap. 2, v. 16.

x Ita fere *Osee* cap. 4, v. 1.

y Paulo aliter *Jeremiæ* 4, v. 25 et binis seqq.

z Non quod ea haud fuerint vere penitenti peccata antecedentia remissa, sed quod, qui relabitur, relatum ex eadem fructum amittat.

aa Eam scilicet, qua quis, relicto peccato, ad perfectionem contendat.

bb *Lucæ* cap. 14, v. 55.

cc Ita fere *Matthæi* cap. 19, v. 21.

dd *Matthæi* 19, v. 25.

ce Ita fere *Proverborum* cap. 11, v. 28.

ff *Ecclesiastici* 41, v. 10.

gg *Epist. 1 ad Timotheum* cap. 6, v. 9.

hh *Adi Psalmum* 54, v. 5, et quinque seqq.

ii *Psalmus* 62, v. 5.

kk *Exodi* cap. 5, v. 3.

ll Ita fere *Jeremiæ* cap. 9, v. 2.

mm *Threnorum* cap. 5, v. 27 et 28.

nn Ita fere *Osee* cap. 2, v. 14.

oo *Cantic. Canticor.* cap. 8, v. 5.

pp De hoc monasterio videtur *Commentarium prævium* num. 456.

qq De sancto hoc antistite, de quo ad diem 1 Aprilis, quo colitur, actum apud nos jam est, videtur etiam, quæ *Vitæ præced. subnexa sunt*, *Annotationa ad lit. g.*

rr Guigo, de S. Brunone ejusque sociis, ad S. Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, accedentibus, in scripta a se Sancti hujus antistitis Vita verba faciens, solum ex illis Hugonem, qui capellanus dicebatur, sacerdotio functum fuisse, tradit; illum autem Puteanus ita hic interpretatur, ut significatum duntaxat voluerit, Hugonem tunc solum existisse, non quidem qui sacerdotio initiatus esset, sed qui præterea dignitate seu canonici seu pastoris auctus foret? Verum hujusmodi interpretationem verbis Guigonis (vide hæc *ment. prævii* num. 442) parum admodum esse accommodam, quis non videat?

ss *Ezechielis* 18, v. 21 et sequenti: Si... impius egerit penitentiam, ... omnium iniquitatum ejus... non recordabor.

tt *Apocalypsoos* 18, v. 7.

uu *Deuteronom.* 25, v. 2.

xx Ita fere *Jeremiæ* 31, v. 6.

yy *Jeremiæ* 50, v. 8.

zz *Jeremiæ* 48, v. 6.

aaa Ita fere *Zachariæ* 2, v. 6.

bbb Ita fere *Jobi* 19, v. 29.

ccc *Cant. Cantic.* 8, v. 14.

ddd *Benigna* interpretatione hic indiget biographus; neque enim, Jonam, uti velle videtur, perisse seu damnatum esse, putandum est.

eee *Adi*, quæ in *Vitæ præced. ad lit. h* annotata sunt.

CAPUT II.

Bruno una cum sociis suis ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, venit, Cartusie eremum ab eo obtinet, austere admodum in hac vivit, ac post sexennium circiter a Pontifice evocatur, vocantique obtemperare statuit.

Factum est autem, dum appropinquarent civitati, vidit idem episcopus in somnis Deum, in solitudine Carthusie dignum sibi habitaculum construendum. Vidit etiam stellas septem aureas, in modum coronæ dispositas, a terra paululum

AUCTORE
FRANCISCO
A. PUTEO.

Sanctus ejusque socii Gratianopolim adveniunt, benigneque ab Hugone episcopo,

AUCTORE
FRANCISCO
A. PUTEO.
a

qui visione sibi
oblata desi-
gnari illos
mutat, exci-
piuntur.

Ac primo qui-
dem ab eo, qui
de proposito
illorum diffi-
cultate

* i. e. non
habitata

paululum elevatas, et a cæteris, quæ in firmamento sunt, in situ, motu, colore et splendore differentes, ejusdem numeri viris septem (tot enim ipsi erant) itineris ducatum præbentes a. Mane autem facto, cum esset super visione hujusmodi sollicitus, affuerunt pulsantes ad fores episcopalis palatii dicti septem viri, beatus scilicet Bruno cum suo, licet brevi, sancto tamen collegio. Quod cum fuisset eidem episcopo nunciatum, confestim jubet eos introduci. Ipsi vero ingressi, et ad pedes ejus humiliter prostrati, petita et obtenta benedictione, sui ad eum adventus causas enarrantes, petierunt, ut locum aliquem dignaretur eis in sua diocesi ostendere, et sua benigna clementia, pia erogatione concedere; in quo a mundi hujus periculis, et ab hominum ceterorum consortio segregati, desiderium suum perficere, soli Deo digne servire, et dignum ipsi habitaculum possent exstruere.

50 Hæc audiens beatissimus episcopus, tanquam non amplius de visione, quam jam impletam videbat, sollicitus, eos cum ingenti gaudio, non solum gratanter, sed etiam reverenter suscepit, et benigne tractavit. Quibus et B visionem illam, quam nocte illa per somnum viderat, enarravit, et ait: Fratres et filii mei in Christo dilectissimi, propositum et desiderium vestrum non solum non reprobo, sed etiam vehementer commendo. Mundus enim iste, talibus et tantis plenus est laqueis, periculis, calamitatibus et miseris, ut electos plerumque cogat prospera quæque despiciere, et Deum per adversa quærere, cum non possint Deum simul cum mundo diligere. Nam duo isti amores duas civitates constituunt, quæ sibi invicem adversantur, Dei scilicet et diaboli. Deus autem bonus, immo summum bonum est. Mundus vero totus in maligno positus est. Hinc præ cæteris magis dilectus Apostolus ait: Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo b. Unde cum decrevisset Deus Sodomorum civitates delere, ait angelus ad beatum Loth, qui ad Dei civitatem pertinebat, Salya, inquit, animam tuam, et noli respicere post tergum, nec stes in omni loco circa regionem, sed in monte salvum te fac, ne et tu similiter pereas c. Sancti enim illi, quibus dignus non erat mundus, Apostolo teste, egentes, angustitati, afflicti, circumierunt in melotis, in pellibus caprinis, in solidinibus errantes, in montibus et speluncis, et in cavernis terræ d.

51 Et ideo testimonio fidei probati inventi sunt. Quorum vestigia sequi et imitari laudabile est et utile, sed difficile in regionibus istis frigidis maxime, quæ non sunt sicut Ægyptus, Thebais, Scythia e, aut Palæstina. Est enim in montibus istis altissimis, quos cernitis inter cæteras solitudines, eremus quædam, quæ Carthusia nuncupatur, decem fere miliaribus a civitate distans, ampla quidem, sed penitus inhabitata *, solis feris pervia; hominibus vero et cæteris mansuetis animantibus propter loci asperitatem pene incognita, altis et tanquam excisis hinc inde rupibus et scopulis circumvallata, infructuosis arboribus consita, supra modum frigida, et pro majore parte temporis nivibus operta, et adeo prærupta, sterilis et infructuosa, ut nihil in ea seri valeat sive meti. In cujus medio est quidam parvus fluvius, qui Gnerus mortuus, quasi quædam imago mortis, dicitur, ex circumstantibus undique montibus collectus, et cum strepitu maximo, torrentium

aut inundantium aquarum more, fluens. Ad D quam quidem Carthusianam eremum est accessus gravis et laboriosus, ingressus vero difficilis et periculosus, utpote inter duas miræ altitudinis rupes, quæ velut rectæ lineæ sursum se erigunt, et in culmen tandem pene coeunt, ita ut introeuntibus horrore sint et terrori.

52 Et ut paucis agam, tanta est loci illius asperitas, tantus horror, ut carcer potius aut purgatorii locus, quam humanæ vitæ habitaculum dici possit f. Unde difficile videtur sine singulari dono Dei, apud quem nihil est impossibile, homines illic habitare posse, aut saltem diu perseverare; scitis autem, fratres mei, quam grave sit post missam manum ad aratrum retro aspiciere. Unde metuendum est exemplum uxoris Loth, quæ retrospexit, et ubi aspexit, ibi remansit, et in salem conversa est, ut suo prudentes condiret exemplo g. Quam autem verbis illis finem fecisset beatissimus episcopus, B. Bruno respondit: Reverendissime pater, terribilis profecto est, u taudivimus, et jam in parte cernimus, locus iste. Nos autem locum talem ad penitendum quærimus. Et quamquam infirmus sum et fragilis, in Dei tamen, qui potens est, misericordia confidimus, et speramus, ut qui nobis dedit huc veniendi voluntatem, dabit et perseverandi potestatem, cum non sit abbreviata manus ejus, quo minus, sicut olim, ita et nobis nunc magnalia sua possit ostendere. Ipse enim scopulos torrentium inclinavit, ut requiesceret populus in Arnon, et recumberet in finibus Moabitarum. Ipse Jonathan et armigerum ejus, reptantes manibus et pedibus, per eminentes petras et scopulos, in modum dentium præruptos, de hostium manibus, data ipsis de illis victoria, liberavit.

53 Ipse tantam multitudinem filiorum Israel et vulgus innumerabile in deserto manna de caelo misso nutritivum. Nunquid et nunc panem dare non poterit, aut parare mensam populo suo? Ipse corvis præcepit ut pascerent Heliam in Carmelo, qui et paverunt Paulum in Ægypto. Ipse prandium, quod messoribus Abachuc paraverat in Judæa, Danieli misit in Chaldæam. Ipse panes in deserto multiplicavit, ex quibus tantam hominum multitudinem satiavit. Ipse dat jumentis escam ipsorum, et pullis corvorum invocantibus eum. Ipse pascit volatilia cæli, quæ non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea. Nonne et nos Domino pluris sumus illis? Non itaque, etiamsi nobis defuerint humana solatia, de Dei præsentia diffidimus, et providentia, cum potens sit de lapidibus istis, quos vidimus, panes facere, et aquam in vinum convertere. Qui etiam, quum voluerit, potens est dare nivem sicut lanam, et nebulam sicut cinerem spargere. De tanta igitur ejus potentia et bonitate confisi, iterum ac iterum humiliter supplicamus, ne desiderium nostrum ultra differas, aut nos in hac nostra petitione confundas h. Tunc beatus Hugo, eorum constantiam, et in cæpto proposito perseverantiam considerans, ne eorum vocationi, et divinæ voluntati resistere videretur, ait: Desiderium vestrum, dilectissimi, ego pariter implere desidero, nec ideo distuli, ut auferatur, sed ut dilatione potius augeatur.

54 Videns itaque voluntatem vestram, in Christi charitate radicatum et fundatum, vobis et iis, quos eadem charitas vobiscum traxerit, nunc et in posterum, fratres, locum prædictum, et quicquid

nonnulla dis-
serit, e Bru-
nonis verbis

f

g

E

pleni in Deum
fiducia con-
stantesque
deprehensi

F

h

Carthusia ere-
mo donatum,
tum vero,

A quicquid juris vel actionis in eo habeo, plena libertate concedo. Et hoc idem a cæteris omnibus, qui jus aliquod in eo habent, fieri procurabo, vobisque et vestris omnibus omnem possibilem mihi humanitatem, quamdiu vixero, libenter exhibebo. Et nihilominus pro pace et quiete vestra ad removendum ea, quæ vestro proposito contraria sunt, domum unam super pontem, qui inter duas rupes prædictas situs est, in introitu dictæ solitudinis ædificari volo, et auctoritate divina prohibebo, ut fœminæ per terminos vestros nullatenus transeant, neque viri arma portantes. Prohibebo pariter intra dictos terminos piscationem, venationem, et avium captationem, ovium, caprarum, atque omnium domesticorum animalium pascua et transitum, Deum rogans, ut obedientes huic nostræ donationi et prohibitioni in sua gratia multiplicet, et in omnibus bonis, quæ ibidem usque in seculi finem gerenda sunt, partem eisdem tribuat; inobedientes vero divino iudicio puniendos relinquo, quos et per secularem potestatem puniri curabo *i*.

i
Deo prius, ut
ipsis adesse
dignetur, in-
vocato.

B His dictis, surgens amplexatus est eos, flevitque præ gaudio super singulos eorum, laudans et benedicens Deum de adventu ipsorum. Et deinde benedixit eis dicens: Omnipotens semper Deus, cuius misericordiæ nec mensuras ponere possumus, nec tempora definire; qui, quos vis, vocas, et quos vocas, hos iustificas et magnificas, respice, quæsumus, oculis clementiæ tuæ super hos famulos tuos, quos ad tuæ servitutis obsequium invitare dignatus es, et præsta auxilium gratiæ tuæ, ut, quæ tibi placita sunt, tota virtute perficiant. Reple eos venerabilibus virtutibus tuis, quibus muniti, carnis, mundi et dæmonum insidias superare, et inde victoriæ coronam immarcescibilem recipere valeant, crescereque eos facias in mille millia, et eos, necnon et illos, qui eorum vestigia secuti fuerint, et in dictæ solitudine usque in finem vitæ suæ in vera humilitate et charitate perseveraverint, ab omni culpa et pœna liberos, Sanctorum tuorum collegio sociare digneris. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

*in eam etiam
ducuntur.
Cellulas ibi-
dem ædifi-
cant,*

C Post hæc autem, quia dictus Bruno et ejus sodales omnes erant propter itineris labores non modicum nec immerito fatigati, retinuit eos idem beatissimus episcopus in suo episcopali palatio, et eos sua solita benignitate procuravit et recreavit per dies aliquot. Quibus expletis, et preparatis ac dispositis omnibus, quæ necessaria erant in via, ascenderunt in montem et intraverunt ac inhabitare cœperunt dictam eremum Carthusiæ circa solemnitatem natiuitatis sancti Joannis Baptistæ, anno salutis nostræ supra millesimum octogesimo quarto *k*, antecedente et dirigente eos, ac in omnibus et per omnia adjuvante, et de necessariis providente præfato beato Hugone episcopo *l*. Et ibidem in parte superiore montis, quæ nunc dicitur Ad beatam Mariam de Casalibus, ædificare cœperunt ecclesiam, necnon et parvas cellulas, non longe a dicta ecclesia distantes, circa quemdam fontem, qui usque in præsentem diem vocatur fons Brunonis, de se tamen invicem distinctas et aliquantulum separatas, ne alter alterius solitudinem impediret *m*. In quibus singuli per singulas more illorum antiquorum Ægyptiorum monachorum habitabant *n*. Ubi silentio, lectioni, orationi, atque operi manuum, maxime in con-

Octobris Tomus III.

scribendis libris, jugiter insistebant *o*. Qui exinde dicti sunt Fratres Carthusienses, a nomine loci nomen sibi imponentes, a quibus etiam Ordo iste Carthusiensis originem sumpsit pariter et nomen.

AUCTORE
FRANCISCO
A PUTEO.
o

57 Ipsi enim septem (beato Brunone cæteros, qui sibi eum in Priorem et animarum suarum pastorem elegerant, et cuius obedientiæ, beato Hugone episcopo annuente, se submiserant, dirigente *p*) volentes mundum, quem reliquerant, et quæ in mundo sunt, omnia, quæ sunt concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, et superbia vitæ, sibi subicere, quandam vivendi normam satis arduam instituerunt, quam et ipsi tenuerunt, et posteris suis tenendam mandaverunt. Nam contra superbiam, quæ initium est omnis peccati, et contra ejus nefandam sobolem, invidiam scilicet, ambitionem et vanam gloriam, et si qua sunt alia, fecerunt sibi vestes breves et angustias de grosso panno albo, vili et rudi, quæ eos contemptibiles intuentibus redderent et abjectos, et illis horrore essent potius, quam ipsis honori. Et quamvis in sordido habitu interdum superbia lateat, fecerunt tamen ipsi ad eam profugandam, quicquid facere poterunt. Contra cupiditatem vero, quæ radix omnium malorum dicitur, et avaritiam, quæ idolorum servitus nuncupatur, certos terminos juxta locorum suorum fertilitatem aut sterilitatem majores minoresve præfixerant, ita ut extra eos, etiamsi totus mundus eis offerretur, nec saltem, quantum pes humanus occupare potest, liceret possidere.

vivendique
modum,

p

E

58 Certum etiam numerum, quem transgredi nullo modo liceret, animalibus et pecoribus imposuerunt. Et ut non esset eis quandoque necessarium, vel plus terræ quam dictum est, possessioni suæ addere, aut pecorum numerum augere, duodecim tantum monachos cum tertio decimo Priore, ac sexdecim conversis, paucisque mercenariis, nullo prorsus superaddito, in suis domibus esse perpetuo decreverunt. Ad edmandam autem carnis concupiscentiam, et legem membrorum, quæ repugnant legi mentis, duris semper ad carnem cilicis utebantur. Secunda, quarta et sexta feriis, pane et aqua et sale, sicut placebat, contenti erant. Tertia vero, quinta et Sabbato legumina vel aliquid hujusmodi et vinum, et in feria quinta etiam caseum vel aliquid aliud a coquinario recipiebant, ab omni tamen etsi carniū tam sani quam infirmi perpetuo abstinebant. Panes albos non comedebant, sed solum tortas *q*, licet de tritico. Vinum purum nunquam bibebant, sed bene dilutum, quod vocant limphatum, et hoc dumtaxat in prandio et cœna, et diebus illis, quibus eo uti et cœnare licebat. Jejuniis fere continuis et prolixis vigiliis carnem macerabant. Pisces nunquam emebant, sed si forte gratis eis dabantur, eos in charitate recipiebant, et juxta offerentium voluntatem (diebus tamen, quibus eis vesci licebat) distribuiebant.

cujus capita
aliquot

F

q

59 Officium divinum, diurnum pariter et nocturnum, tam in ecclesia, diebus et horis illis, quibus in eam conveniebant, quam per cellas, non perfunctorie, ut quidam, sed intensissime, oculis in terram demissis, cordibus vero in cœlum fixis, devotissime persolvebant. Totum quoque suum, tam interiorem quam exteriorem, hominem habita, voce, vultu, rebus visibilia excedentibus, spretis cunctis aliis, intentum, immo

hic recensentur,
admodum
austerum
tenent,

AUCTORE
FRANCISCO
A. PUTEO.

immo affixum Deo, exhibebant. Diebus vero Dominicis et certis Sanctorum festivitatibus tantum antiquorum eremitarum more, ne ab aliis sacris operibus, licet dignitate inferioribus, impeditentur, Missæ Sacrificium offerebant, quo omnes pariter conveniebant. Et ipsis diebus in refectorio simul ad ritum monachorum comede-
debant. Aliis vero diebus in cellis suis sub arcto silentio, orationi, meditationi, contemplationi, et ceteris piis et devotis exercitiis sine intermissione vacabant, ita ut, ubi prius fuerant specus et cubilia ferarum, tunc videres choros castrorum, cuneos prophetarum, conventus monachorum, et cœtus angelorum r.

r
Hugonem erga se benevolam semper habentes. Cartusiam biographus, quod hosce,

40 Memoratus autem episcopus sanctus Hugo, eos frequenter visitabat, et ut filios tenerrime diligebat; quos usque ad mortem suam et non tantum eos, sed et qui eis exinde successerunt, consiliis semper fovit, et beneficiis. Eratque inter eos, non ut dominus aut episcopus, sed ut socius, et frater humillimus, et ad cunctorum (quantum in ipso erat) obsequia paratissimus. In tantum autem devotus eremum incolebat, ut eum interdum beatus Bruno inde exire et ad oves suas redire compelleret. Itē, inquit, ite ad oves vestras, et quod eis debetis, exolvite s. Ipso etiam beatissimo episcopo instante et procurante, circumvicini omnes, tam ecclesiastici quam nobiles et populares, videntes beati Brunonis et ejus sodalium tam sanctam ac tam honestam ac devotam conversationem, dederunt eisdem, quicquid juris habebant in dictis montibus, et intra fines et limites dictæ solitudinis t. Isti itaque sunt, o felix Carthusia, primi patres illi, qui hanc vastam solitudinem primi inhabitare cœperunt, et in ea Ordinem hunc, qui a te nomen velut oleum ubique terrarum effusum accepit, primi fundaverunt. Isti sunt septem columnæ, quas Sapientia excidit, et in quibus sibi domum ædificavit. Isti sunt septem boves ascendentes de fluvio, et septem spicæ in culmo uno. Et septem buccinæ, quarum usus erat in jubileo.

t
ad quorum septenarium numerum

41 Isti sunt septem candelabra, in quorum medio Joannes scribens septem ecclesiis, quæ erant in Asia, perhibet se vidisse similem filio hominis, vestitum podere, tenentemque in dextera sua septem stellas, quæ septem ecclesiarum sunt angeli; et in medio throni agnum stantem, habentem cornua septem, et oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei, in omnem terram missi. Isti sunt septem sportæ fragmentis plenæ, et septem signacula libri clausi, et septem viri. Spiritu Sancto pleni, quos in diaconos ad ministrandum elegerunt Apostoli, et septem gradus, quos vidit Ezechiel ad ascensum exterioris atrii. Iste est septenarius, propter septem Spiritus Sancti dona sacratus. Iste septenarius numerus primus in monadibus perfectus est reditus ex suis partibus aggregatus. Nam unum et sex, duo et quinque, tria et quatuor, quæ sunt partes ejus aliquotæ, septem faciunt. Hinc est, quod septimus dies, et septima hebdomada, et septimus mensis, et septimus annus, tanquam perfecti, erant lege ferriati.

C
diversimode hic alludit,

42 Septem etiam diebus agitur et repetitur omne tempus. Et septimo die cessavit Deus ab omni opere. Et septimo die Christus in sepulcro quievit. In quibus omnibus notatur hujus sacri septenarii numeri, et in eo hujus sacræ Religionis (quæ ab ejusdem numeri viris istis septem

primò instituta est) perfectio. Quæ recte figurata dicitur per stellas illas septem, quas in eorum adventu beato Hugoni Dominus demonstravit, tam propter magnum hujus septenarii sacramentum, quam propter stellarum sublimitatem, stabilitatem, claritatem, puritatem, et quantitatem. Istæ namque virtutes Religiosis omnibus nedum conveniunt, sed etiam necessariæ sunt: qui debent sicut stellæ esse in cælo, per contemplationem et mentis affectum, non in terra. Nam species cæli est gloria stellarum, ait Sapiens u, secundo debent esse in cœpto religionis proposito firmi et stabiles. Nam ideo posuit Deus stellas in firmamento, ut essent in signa et tempora, et dies, et menses et annos. Unde scriptum est, quod stellæ manentes in cursu suo et ordine, pugnaverunt contra Sisaram x, id est, contra diabolum: sic enim Sisara interpretatur: Excludens gaudentem. Tertio debent esse in tribulatione patientes, ut sint sicut stella matutina in medio nebulae.

45 Fecit enim Deus lunam et stellas, ut præessent nocti. Quarto sicut in stellas non cadit corruptio, nec casus, nec error secundum Philosophum, ita et ipsi debent servare carnis integritatem sine corruptione, ut dicere possint illud Apocalypsis: Ego sum genus et radix David, stella splendida et matutina y. Et ne de eis dicatur, quod stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus. Quinto, sicut stellarum quilibet major est tota terra, quamvis brevis et quasi punctalis, et modica videatur in exteriori apparentia, sic Religiosi debent semper crescere per charitatem, minui vero per humilitatem. Hæc enim duo, humilitas scilicet et charitas, sunt duo religionis extrema, initium et finis, sine quibus cætera, quæ mediant, omnia sunt potius poena, quam merito digna. O igitur iterum atque iterum felix Carthusia, tamdiu sterilis, nunc vero fecunda! Felices montes, qui tales meruerunt habere incolos et cultores! Felix denique Religio ista divinitus instituta, quæ Religiones cæteras post Augustinum et Benedictum antiquitate præcedit, et has illas etiam vitæ austeritate! De cujus origine hæc pauca, ut ad cœptum propositum redeamus, sufficiant.

u
x
y
habitatores nuda sic, felicem prædicat. E

44 Beatus itaque Bruno, de quo nobis sermo, in hac vitæ austeritate cum suis in dicta solitudine fere sex annorum spatio perseveravit, die ac nocte sine intermissione jejuniis, orationibus et aliis exercitiis religiosus vacans z. Contigit autem, ut, mortuo Gregorio septimo Pontifice Romano, succederet ei in Papatu Victor Tertius; quo item post paucos menses mortuo, successit ei Urbanus secundus, prius dictus Otho, monachus et abbas Cluniacensis, qui ejusdem beati Brunonis, dum in minoribus age-ret, fuerat discipulus aa. Qui paulo post sui assumptionem ad Apostolatus apicem, non immerito doctrinæ et probitatis ejusdem beati Brunonis, sui olim præceptoris, volensque in sibi a Christo credita administratione ejus uti consiliis, vocavit eum ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ obsequium, addito etiam obedientiæ præcepto. Dictus vero beatus Bruno, percepto hujusmodi mandato, non modicum turbatus est, quippe qui jam solitudinis dulcedinem gustaverat. Tenebat enim cum Maria, ut quiesceret, trahebat Martha, ut laboraret, rogabant fratres, ne se desereret, Papa, ut obediret. Terrebatur curia, si illuc accederet: conscientia vero

z
aa
Bruno ex ea ab Urbano II Papa evocatur.

A vero timorata ignorabat, quid in re tam perplexa ageret.

Pontifici obtemperandum statuit,

43 Tandem obedientia vicit. Sciebat enim, quod vera obedientia moras non recipit, nec excusationem aut dilationem admittit. Hinc ad fratres et discipulos suos ait: Manere vobiscum, fratres mei dilectissimi, gratissimum; a vobis separari gravissimum; mandatis vero Apostolicis obedire necessarium mihi est. Nam in majoribus est regendi ac jubendi autoritas; in minoribus vero obsequendi necessitas. Unde quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi seculus idololatria nolle acquiescere, propterea quod Apostolus ait, ut omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit, quia non est potestas nisi a Deo; quæ autem a Deo sunt, ordinata sunt, et qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistit, ipse sibi damnationem acquirit *bb*. Quid igitur mihi prodesset exterius hic vobiscum jejuniis et abstinentiis carnem atterere, et per inobedientiam, animæ meæ damnationem acquirere? Nolite itaque, fratres, super recessu meo contristari, ne superaddatis dolorem dolori, sed potius in ea vocatione, in qua vocati estis, perseverate. Et ego, expleta mihi injuncta obedientia, ad vos revertar, Domino concedente.

abiensque Siguino, Casæ Dei abbati, locum restituit.

46 Tunc omnes cum lachrymis et ejulatu magno clamare cœperunt dicentes: Cur nos, Pater, deseris, aut cui nos desolatos relinquis? Tu es enim post Deum omnis spes nostra, totumque refugium. Tu nobis in adversis præsidium, in prosperis solatium, in temptatione consilium, in infirmitate subsidium. Quid igitur, te recedente, faciemus, aut ad quem, te absente, recurremus? Erimus profecto sicut oves errantes non habentes pastorem. Si igitur te ad Romanum Pontificem obedientia trahat, trahet nos tecum supereminens charitas, quæ est in Christo Jesu, quam separare non poterit, neque mors, neque vita, neque creatura aliqua. Beatus itaque Bruno hæc audiens, timens, ne propter suum suorum inde discessum locus prædictus, jam Deo dicatus, ad manus laicas et prophanas iterum deveniret, nolensque illum omnino deserere, sed post expletam sibi impositam penitentiam eum intendens cum suis repetere, commendavit et dedit illum venerabili viro domino Siguino, abbati monasterii Casæ Dei, qui fuerat unus ex primis donatoribus prædictis, et habebat quandam cellam sibi vicinam prope Gratianopolim subter castrum Cornillionis *cc*.

ANNOTATA.

a Quid de hic memorata stellarum septem visionem, S. Hugoni, Gratianopolitano episcopo, divinitus oblata, ejusque adjunctis, quæ hic referuntur, nec tamen in Guigone, sancti hujus antistitis biographo, aliore vade antiquo fundantur, sentiendum sit, Commentarii prævii § 23 videri expositum.

b Joannis Epist. 1, cap. 2, v. 15.

c Ita fere Genesios 19, v. 17.

d Ad Hebræos cap. 11, v. 57 et 58.

e Loquitur hic indubie noster biographus, non de Scythia, Septentrionali Asia regione, in qua non minus, quam in terrarum tractu, Carthusiæ eremum complectente, frigida est aeris temperies, sed de Ægypti deserto Schetes seu Sciti, Schythia etiam a nonnullis nuncupato, quod, non secus atque alias Ægypti ac Palestinæ solitudines, ingens olim, uti apud Rosvegdum in Vitis Patrum

videre licet, anachoretarum multitudo incolebat.

f Ut, quam horrida fuerit Carthusiæ solitudo, antequam hanc cum sociis suis Sanctus noster ingrederetur, distinctius explanatum invenias, adi Commentarium prævium § 26.

g Orationem hanc, seu exhortationem, quam S. Hugo ad Brunonem ejusque socios habuerit, penitus esse a biographo confictam, unusquisque, quantum opinor, propense in animum inducet.

h Esse pariter Brunoni hanc responsionem pro arbitrio hic affictam, uti et Hugoni verba, quæ proxime subduntur, indubitatum apparet.

i Mabillonius Præfatione in Sæculi sexti Benedictini part. II, num. 86 meminit chartæ, mense Julio anni 1084 ad diocesis Gratianopolitanæ, in qua Carthusia sita est, presbyteros ac laicos data, in qua, ne feminæ per Carthusiæ fratrum, qui Deo placere cupientes, mundum et turbas fugiebant, terram transeant, et ne quisquam intra terminos ipsorum possessionis piscationem aut venationem exerceat, et sua animalia pascenda deducat, Hugo episcopus præcepit; verum ego, facta licet diligentissima indagine, chartam illam nusquam invenire quivi.

k Recte hanc Brunonis in Cartusiam ingressi sui epocham a Puteano hic præstitui, liquet ex iis, quæ Commentarii prævii num. 476 et seqq. adduxi.

l Vera hic prædicari, liquet ex iis, quæ Commentarii prævii num. 502 et seq. dicta sunt.

m De fonte, S. Brunonis nomine hodieque distincto, aliisque, hic memoratis, consule Commentarium prævium § 27.

n Puteanus, qui in plerisque, quæ de S. Brunone ejusque sociis, Cartusiam primum ingressis, scribit, cum Blomenvenna consentit, perperam ab eo hic dissentit; illos enim tunc, non singulos, sed binos singulas inhabitasse cellas, Guigo in Hugonis, Gratianopolitani episcopi, Vita, ut Commentarii prævii num. 473 videre licet, memoriæ prodit; hoc autem scriptore, utpote synchrono fideque dignissimo, standum est, etsi interim Cartusiani haud dudum post Sancti obitum non bini, sed singuli singulas cellas occuparint.

o Consule Comment. præv. num. 487.

p Cum Sanctus, antequam in Cartusiam se abderet, aliquandiu eremitice, ut Commentarii prævii num. 444 et alia seqq. docui, in Sicca-Fontanæ solitudine viveret, dubitandum apparet, an a sociis, in Cartusiam eum secutus, in Priorem, cum nondum cum hisce ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, venisset, electus non fuerit, contra ac iis, quæ hic scribit, Puteanus existimasse videtur.

q Consuetudinum Guigonis cap. 51, num. 5 ita habet: Panis, quamvis de tritico, torta est; panem enim album non facimus: Massonus autem in Opere, quod Annales Cartusienses inscripsit, in Annotat. ad dictum cap. tortam interpretatur panem subrufum.

r De vivendi norma, quam Sanctus ejusque socii in Cartusia tenuerint, videsis Commentarii prævii num. 485 et binis seqq.

s Sanctus vere ita Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, obsequentem habuit. Consule Commentarii prævii num. 502.

t Instrumentum, quo id illi fecerunt, Commentarii prævii num. 505 et seqq. integrum dedi.

u Ecclesiastici 45, v. 10.

x Judic. 3, v. 20.

y Apocalypseos cap. 22, v. 16.

z Notata adi in Vitam præced. ad lit. r.

aa Videsis

AUCTORE
FRANCISCO
A PUTEO.

AUCTORIB[us]
FRANCISCO
A. PUTEO.

aa *Videsis, quæ in Annotatis in Vitam. præced. ad lit. q. adduci.*

bb *Ad Roman. 15, v. 1 et 2; ibi tamen pro hisce vocibus, Quæ autem a Deo sunt, ordinata sunt, istæ aliæ de potestatibus leguntur: Quæ autem sunt, a Deo ordinata sunt.*

cc *Charta, quæ id Sanctus fecit, reperta postea haud fuit. Adi Comment. prævii num. 329.*

CAPUT III.

Sanctus e Cartusia Romam se confert, secutis huc discipulis, ut Cartusiam repetant, suadet, ipseque in Calabria, obtenta a Pontifice secedendi facultate, recusatoque Rhegiensi archiepiscopatu, deserta sese abdit, benevolum ibi erga se comitem Rogerium habet, novas ecclesias condit, sanctissimeque vivit ac moritur.

Romam Bruno venit, discipulis, qui secuti eorum erant,

a

b

c

d

e

Cartusiam ut repetant suadet,

a

b

c

d

e

Et deinde a beato Hugone episcopo benedictione suscepta, Romam accessit *a*. Urgebat enim Apostolicum imperium. Quem Pontifex, de ejus, quem intime diligebat, adventu plurimum gaudens, benigne suscepit, et inter primos et præcipuos sibi peculiare ac familiares consiliarios, et fideles amicos habuit. Cujus in majoribus causis et arduis Ecclesiæ negotiis utebatur et adhaerebat consiliis. Convenerunt autem ad eum, Spiritu Sancto hoc operante, cæteri fratres omnes *b*, qui prius cum eo in Carthusia fuerant, dolentes plurimum, ipse vero magis, quod locum prædictum Carthusiæ, quem Dominus sibi elegerat, et in quo dignum illi habitaculum construxerat *c*, reliquissent. Dum enim eis in mentem venirent, non sicut murmuratoribus illis in deserto, carnes, cucumeres, aut pepones, sed devotæ illæ meditationes, orationes, lectiones, et spirituales consolationes, quas prius in solitudine prædicta Carthusiæ habuerant; et viderent tumultus, strepitus, et pericula curiæ, non poterant se a lachrymis continere.

48 Tandem vero suasu et inductione ejusdem beati Brunonis, cum nondum posset ipse pro se licentiam seu commeatum redeundi a Pontifice obtinere, tanquam illi in tunc occurrentibus negotiis necessarius, omnes unanimiter consenserunt ad Cartusiam reverti, obtentis prius ab eodem summo Pontifice literis ad prædictum abbatem Siguinum pro restitutione dicti loci *d*; quem illi beatus Bruno inde discedens (ut jam dictum est) remiserat. Magistro itaque Lauduino, quem cæteris fratribus beatus pater Bruno in Priorem loco sui præposuerat *e*, ductore, omnes Cartusiam repetiverunt. Quibus Siguinus abbas rogatu summi Pontificis et

ejusdem beati Brunonis, cum consensu suo conventus et in præsentia præfati beati Hugonis Gratianopolitani episcopi, et alterius Hugonis Lugdunensis archiepiscopi, locum prædictum Carthusiæ libere remisit *f*; ac juri eorum et successorum eorumdem tradidit perpetuo possidendum. Et ex tunc dictus Lauduinus Prior, et cæteri fratres ac eorum successores usque in præsentem diem dictam eremum Carthusiæ cum suis finibus et juribus tenuerunt et possederunt, perseverantes in ea sub communi obedientia capituli generalis totius Carthusiensis Ordinis, quod ibidem annis singulis celebratur juxta vivendi normam ab eodem beato Brunone primo, et deinde a cæteris Carthusiæ Prioribus, et a dicto generali capitulo eis datam *g*.

49 Dictus vero beatus Bruno eidem Urbano Pontifici charus, in regimine Ecclesiæ utiliter et fideliter inserviebat. Erat enim tunc Ecclesia in turbatione maxima propter persecutionem Henrici quarti imperatoris prædicti, qui quemdam Gilbertum, quem Clementem vocavit, de facto in Papatum intruserat *h*. Qui ambo, Henricus scilicet et antipapa Clemens, verum Pontificem Urbanum persequebantur. Quorum furor em idem Urbanus declinans, cum in Romanis (et merito) minime confideret, postquam in Melphi consilium habuisset, Placentiam venit, et ibi aliud concilium celebravit *i*, in quo inter cætera petulantiam quorundam ecclesiasticorum, Gratiano teste, animosissime compescuit. Et plura in eos decreta fecit, maxime contra ecclesiasticos incontinentes et simoniacos, et contra proprietarios et instabiles monachos *k*. Deinde nec ibi securus, ejusdem imperatoris iterum furor fugiens, relicta Italia, in Gallias transmigravit *l*. Ubi denuo de salute fidei cogitans, aliud concilium apud Claromontem, civitatem Alvernorum, convocari fecit, in quo, eodem Gratiano teste, plures alias constitutiones ordinavit, quæ ad erigendum labentis Ecclesiæ statum respicere videbantur. Et inter cætera statuit, ut Horæ beatæ Mariæ a clericis quotidie dicerentur, et ut in Sabbatis ejus Officium solemniter celebraretur *m*.

50 Legi autem in quadam historia, quæ Fasciculus temporum dicitur, quod hoc beata Virgo fratribus in Carthusia revelaverat, haud dubium, quin beato Brunoni et ejus sodalibus, cum ipsi soli adhuc Carthusienses dicerentur *n*. In eodem etiam concilio rem memoratu dignam fecit. Nam principes Galliæ, et cæteram multitudinem, quæ ad concilium convenerat, ad expeditionem contra Turcas pro recuperatione Terræ Sanctæ taliter animavit, ut trecenta milia hominum nomen suum in militiam Christi dederint, signumque crucis susceperint. Inter quos erat Gotfridus de Builhon, dux Lotharingiæ; quo duce moventes per Germanorum fines atque Pannoniam, Bizantium vadunt, ac deinde, transmissis Hellesponto, Niceam primo, mox Antiochiam, et plures alias Saracenorum urbes, deinde Hierosolymam civitatem Sanctam, et omnem circa regionem capiunt *o*. Ubi dum vellet Christiani dictum Gotfridum in regem coronare, renuit ipse, dicens, se nolle auream ferre coronam in ea urbe, ubi Christus spineam tulerat *p*. Tenuerunt autem dictus Gotfridus et septem alii reges Christiani post eum annis octoginta octo dictum regnum Hierosolymitanum *q*, devictis Babylonis et Ægyptiis, cum magna infidelium strage, et maximo incremento nominis

g
cumque consiliis Urbanum Papam, qui Melphi et Placentiæ, ac dein etiam

h

E

i

k

l

m
Claromonte in Gallia concilium celebravit,

n

F

o

p

q

A nominis Christiani. Quibus omnibus causam dedit idem Pontifex Urbanus in dicto Claromontensi consilio.

*aliquamdiu
fuit, sed
cedendi a curia
facultatem ab eo
impetrat,*

31 Quum itaque beatus Bruno eidem Pontifici propter obedientiam meritum certis annis, licet paucis, adhæsisset, et non modicum Ecclesie sanctae Dei circa ejus reformationem et circa recuperationem Terrae Sanctae suis consiliis profuisset, ut ejusdem Urbani inde secuta decreta, et alia ejus acta praedicta testantur, nec posset diutius tantas inquietudines, et curiae tumultus ac strepitus sustinere, ad solitudinis ac cellae, quam dimiserat, quietem jugiter aspirans, antequam idem Pontifex de Placentia transiret ad Galliam, humiliter et cum geminata instantia ab eodem Pontifice petiit et tandem obtinuit veniam et commeatum, ut relicta curia, eremum, quam reliquerat, repeteret, aut aliam sibi quaereret, quam Dominus ipsi dignaretur ostendere *r*. Et quum idem Pontifex voluisset eum confirmare in archiepiscopatu ecclesiae Rhegiensis, quae est prima metropolis totius Calabriae, ad quam, eodem annuente Pontifice, electus fuerat, ipse electioni a se factae, sciens ex iis, quae in Scriptura sacra legerat, et ex iis, quae in curia et viderat et audierat, qualia et quanta sint in praelatione pericula, consentire recusavit *s*, non quidem pertinaciter, sed solo quietis amore et desiderio, servata semper (ut decens est) ad superiorem obedientiam et humilitate, et ad proximos charitate.

*in Calabria
deserta una
cum aliquot
aliis se abdit,*

32 Tunc enim, ut dicebat beatus Gregorius, ante Dei oculos vera servatur humilitas, quum hoc, quod quis utiliter subire praecipitur, pertinaciter non recusat. Unde potest quis etiam idoneus laudabiliter ex humilitate praelationis officium recusare, eodem Gregorio dicente, quod praelatio propter meliorem intentionem fugienda est, maxime cum ad hoc superna voluntas agnoscitur. Cum voluntate igitur, venia et benedictione Pontificis idem beatus Bruno, relicta curia, Calabriae deserta penetravit, non quidem solus, sed junctis sibi quibusdam aliis ejusdem propositi viris, quos bonus odor vitae ipsius ad solitudinem quaerendam traxerat *t*. Audiverat enim, illic deserta esse loca et solitaria quamplurima, ad peragendum penitentiam aptissima. Et quamvis intenderet et optaret, prout jam saepius decreverat, Carthusiam repetere, quam reliquerat, et illuc fratres suos sequi, quos ante praemisisset, quia tamen (ut praedictum est) Pontifex cum curia sua transibat ad Galliam, in cuius finibus sita est Carthusia, ne curiam, quam fugiebat, sequi videretur, sed ut elongaretur ab ea, Calabriam potius elegit, quam Carthusiam *u*, cum ea tamen semper intentione et voluntate, ut, sedatis rebus, ut primum commode posset, Carthusiam repeteret, prout in quibusdam ejus literis, quas ex Calabria scripsit fratribus suis, qui erant in Carthusia, apparet, quarum verba sunt haec: De me, fratres, scitote, quoniam mihi unicum post Deum est desiderium veniendi ad vos, et videndi, et quando potero, opere adimplebo, Deo adjuvante *x*.

x
*a comite Ro-
gerio, vena-
tioni operam
dante, ibi in-
venitur,*
y

35 Venit itaque cum suis praedictis ad quandam eremum in finibus Calabriae, quae dicitur Turris in diecesi Squillacensi *y*, ibique non cellas, quia sumptus ad eas nos suppetebant, sed speluncas plures sive cavernas eremitis congruentes de vili quidem materia, sed in Christo

preciosa aedificavit, in quibus nocturnis excubiis pariter atque diurnis ipse et qui eum eo convenerant fratres, divinis laudibus et orationibus insistebant, in ea austeritate vitae, quam ipse prius in Carthusia tenuerat, et suis tenendam praeeperat. Contigit autem, Domino hoc operante, dum quadam die princeps Calabriae Rogerus *z* cum suo non parvo comitatu, et cum canum multitudine copiosa in dicta eremo Turris venaretur feras, canes olfactu suo diversa ferarum ipsarum vestigia insequentes, ad dictas speluncas, in quibus beatus Bruno, et qui cum eo venerant, fratres pariter habitabant, devenirent. Ubi, fixis pedibus, latratibus multis domino suo indicabant, se praedam magnam aliquam invenisse. Ad quos dictus princeps cum suis concito cursu veniens reperit patres praedictos in dictis speluncis, flexis genibus et erectis in caelum vultibus et manibus simul orantes et Deum laudantes *aa*.

AUCTORE
FRANCISCO
A. PUTEO.

z

34 Quod ille intuens, magna admiratione repletus, de equo, cui insidebat, desiliens devote et humiliter salutavit, et de eorum illuc adventu, et singulorum statu diligenter interrogavit. Quibus cognitis, gavisus est valde, Deum laudans et glorificans, quod tali se dignatus esset praeda dignum facere, sperans et se et terram suam eorum meritis et precibus adjuvari, et in pace tueri. Et propterea ut possent ibidem quietius vivere et diutius perseverare, dedit eis ecclesiam beatae Mariae et Sancti Stephani de eremo *bb*; ubi eos frequenter visitabat, et de vitae necessariis providebat, documentaque salutis ab eis libenter audiebat. Et beatum Brunonem, ipsorum omnium pastorem et patrem, quem praeter ceteris intime diligebat, ad se frequenter evocabat; quem in magna reverentia semper habebat, et quasi primum in domo sua; cujus consiliis acquiescebat, et ejus se orationibus jugiter commendabat; in quibus plurimum confidebat *cc*.

aa
*benevolam
hunc erga se
tunc experi-
ritur,*

E

bb

33 Nec eum fefellit opinio. Nam Deus eum Brunonis meritis a praeparata in eum prodicione in obsidione Capuae civitatis *dd* liberavit, ut idem princeps in suis patentibus literis *ee* per haec verba testatur: Ego Rogerius divina misericordia comes Calabriae et Siciliae notum *f* esse volo omnibus fidelibus Christianis beneficia, quae mihi peccatori concessit Deus orationibus reverendi mei fratris Brunonis, piissimi patris fratrum, qui habitant in ecclesiis sanctae Mariae de eremo, et sancti Stephani protomartyris, quae sitae sunt in terra mea inter oppidum, quod dicitur Stillum, et Arenam. Quum essem in obsidione Capuae Calendii Martii, et praeficissem Sergium, natione Graecum, principem super ducentes armigeros nationis suae, et exercitus excubiarum magistrum; qui satanica persuasione praeventus, prius ipsi principe Capuae promittente auri non modicam quantitatem, ad invadendum me meumque exercitum noctu aditum pollicitus est se praebiturum.

cc
*dumque dein-
de eundem
principem
praesentissi-
mo, in quod
inciderat,*

dd

ee

** al. nota*

F

36 Nox prodicionis advenit, princeps Capuae ejusque exercitus juxta promissum est paratus ad arma, dumque me sopori dedissem, interjecto aliquanto noctis spatio, adstitit cubili meo quidam senex reverendi vultus, vestibus scissis, non valens lachrymas continere. Cui cum in visu dicerem: Quae causa ploratus? Sic ait: Fleo animas Christianorum, teque cum illis simul. Exurge quamprimum, sume arma, si liberari

*periculo libe-
rat,*

AUCTORE
FRANCISCO
A. PUTEO.

liberari te Deus permiserit, tuorumque animas pugnatorum. Hic mihi per totum videbatur, veluti si esset per omnia venerabilis pater Bruno. Expergefactus sum cum terrore grandi pro visione pavescens. Illico sumpsi arma, clamans militibus, ut armati equos conscenderent, visionem, an vera esset, satagens experiri. Ad quem strepitum et clamorem, fugientes impius Sergius ejusque sequaces subsequuti sunt principem Capuæ, sperantes se in dictam civitatem confugium habituros. Ceperunt autem milites nostri inter vulneratos et sanos centum sexaginta duos ff; quibus et visionem fuisse veram comprobavimus.

novis idcirco
ab eo beneficiis

37 Reversus sum, Deo volente, vicesima nona Julii mensis Squillacium, præhabita Capua civitate, ubi fui per quindenam continuam ægrotans. Venit vero jam dictus venerabilis Bruno cum quatuor de fratribus suis, qui me suis sanctis devotisque colloquiis consolati sunt. Cui reverendo Viro visionem retuli et humiles gratias egi, qui de me etiam absente, suis in orationibus curam habuisset. Qui se humiliter asseruit, non ipsum fuisse, quem vidisse credidi, sed Dei angelum, qui astat principibus tempore belli gg. Rogavi quoque ipsum humiliter, ut propterea de rebus meis in terra Squillacensi sumere dignaretur largos redditus, quos donabam, renuens ille, recipere nolle dicebat, quod ad hoc domum sui patris meamque dimiserat, ut omnino de rebus extraneis liber deserviret Deo nostro. Hic fuerat in tota domo mea quasi primus et magnus hh. Tandem vix ab eo impetrare potui, ut gratis acquiesceret sumere modicum munus meum.

B
gg

hh

afficitur, binas
ecclesias ex-
struit, mortem
sibi vicinam
sentit,

ii

C
kk

38 Donavi enim eidem patri Brunoni ejusque successoribus ad habendum in perpetuum, absque temporali servitio monasterium sancti Jacobi cum castro, et complures res, compluraque bona alia, cum amplissimis libertatibus, in dictis literis specificè declaratis. Edificavit itaque beatus Bruno inibi vigore donationis prædictæ primo ecclesiam quandam ad honorem beatæ Mariæ Virginis juxta speluncam seu antrum quoddam subterraneum, in quo solus ipse manebat. Demum vero pariter edificavit ecclesiam aliam, a superiore non longe distantem, cum contiguo illi monasterio sub vocabulo sancti Stephani protomartyris ii, in quo cæteri fratres habitabant, et sub cura in regimine tanti Patris Christo Domino militabant kk. Cum quibus ipse usque ad diem mortis suæ perseveravit in ea observatione, quam prius cœperat et docuerat in Carthusia, nec declinavit ex ea. Veniens autem ad mortem, sciens, quod venit hora ejus, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem, convocatis fratribus suis, ab infantia singulas ætates suas recensuit, et totius temporis sui scientia et sententia dignum ll proclamavit, exhortans eos et admonens ad charitatem et humilitatem et ad perseverantiam.

ll

piissimeque,
fidei profes-
sione emissa,
moritur.

mm

39 Postea vero fidem suam de Trinitate protracto et profundo sermone exposuit et conclusit sic: Credo etiam Sacramenta, quæ sancta credit et veneratur Ecclesia, et nominatim panem et vinum, quæ consecrantur in altari, post consecrationem verum Corpus esse Domini nostri Jesu Christi, veram Carnem et verum Sanguinem, quæ et nos accipimus in remissionem peccatorum, et in spe salutis æternæ mm. Proxima autem die Dominica sancta illa anima

carne soluta est pridie Nonas Octobris, anno Domini millesimo centesimo primo. Corpus vero ejus fratres ibidem honorifice condiderunt. Ad cujus sepulchrum tale suit appositum Epitaphium.

Primus in hac eremo Christi fundator ovilis Promerui fieri, qui tegor hoc tumulo.

Bruno mihi nomen, genitrix Alemania, meque

Transtulit ad Calabros grata quies eremi. Doctor eram, præco Christi, vir notus in orbe,

Desuper illud erat, gratia, non meritum.

Carnis vincla dies Octobris sexta resolvit,

Spiritus requiem, qui legis ista, pete nn.

60 Hanc autem ejus sanctam vitam mortemque preciosam secuta sunt miracula multa, quæ Dominus gloriosi sui Confessoris intercessionibus et meritis operari dignatus est, quamvis miracula Sanctum non faciant, cum non neget Apostolus, montes sine charitate posse transferri. Et propterea non sunt in talibus expetenda seu quærenda miracula, quæ cum malis possunt haberi communia. Nam et magi Pharaonis incantationibus suis multa signa fecerunt. Judas etiam, filius perditionis, vivens miracula fecit, qui et cum cæteris Apostolis ejiciens dæmonia potestatem accepit. Multi etiam alii signa fecerunt, nec tamen ob hoc sanctiores, immo potius deteriores, et damnabiliores effecti sunt. Qui cum in judicio dicent: Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in nomine tuo dæmonia ejecimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus? Respondebit illis Dominus: Quia non novi vos. Discedite a me omnes operarii iniquitatis oo. Hinc est, quod cum eidem Domino discipuli redeuntes dicerent: Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo, ait illis: Nolite gaudere, quia spiritus subjiciuntur vobis. Et tanquam quærent: In quo ergo magister bone, gaudebimus? In hoc, inquit, gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in caelis pp.

nn
Miracula de-
inde ejus me-
ritis patran-
tur. Sed cum
etiam absque
miraculis

E

oo

pp

Sanctum
quempiam
esse posse, ea
omnia, quæ
hic
p

qq

rr

61 Multi vero e contrario sancti sunt, a quibus nulla vel pauca facta leguntur miracula, sicut complures Martyres, de quorum sanctitate nullus dubitat. Complures etiam Confessores, qui ad fidei illuminationem multa scripserunt, in eminentia doctrinæ, sanctitatis probationem habentes, ut Augustinus, Gregorius et similes. Unde cum in canonizatione sancti Thomæ Aquinatis de miraculis quærent, respondit Papa, non esse de eis inquirendum. Nam tot miracula fecit, quot quæstiones terminavit qq. Plures igitur fuerunt, qui in eremo vixerunt in asperitate vitæ a conversatione hominum elongati, in continua pugna contra temptationes et vitia perseverantes, seipsos abnegantes, patrem, matrem, et omnia, quæ possederant, relinquentes, crucem suam portantes, et Christum sequentes, sicut Paulus primus eremita, cujus respectu Antonius ait, se solum monachi gerere nomen. Sicut et Arsenius, Hilarion, Macharius, Eulalius, et cæteri plures. Sicut et hic pater noster beatus Bruno, qui non minus cæteris fecisse videtur. Quibus omnibus sufficit pro sanctitatis testimonio verbum Domini dicentis in persona Sapientiæ: Qui elucidant me, vitam æternam habebunt rr.

62 Et iterum de eadem Sapientia loquens, Supra salutem, inquit, et speciem dilexi illam:

proferuntur,
ostendant,
et

A et proposui pro luce habere illam; quam sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondi. Infinitus enim est thesaurus ejus, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitiae Dei, propter disciplinae dona commendati *ss*. Et in Evangelio, quum dixisset Simon Petrus ad Christum: Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te, quid ergo erit nobis? Respondit: Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres vel sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet et vitam aeternam possidebit *tt*. Et iterum ad discipulos suos: Amen dico vobis, quia vos, qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suae, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel *uu*. Et adolescentem de vita aeterna interrogantem, ait: Si vis perfectus esse, vade et vende omnia, quae habes, et da pauperibus, et veni, sequere me, et habebis thesaurum in caelo *xx*.

ideo Brunonem coli, Leo X Papa, miraculis non discussis, permittit.

yy

zz

C

aaa

bbb

Hinc Carthusianos ad gaudentum,

65 His itaque solis sanctitatis patris nostri Brunonis testimonio sanctissimus Papa noster, dominus Leo decimus hoc tempore Pontifex Maximus *yy*, sine aliqua miraculorum inquisitione contentus, dignum arbitratus est et rationi consonum, eum, quem Deus tantis in hoc seculo donis insignivit et gratis, nunc assumptum in caelos maximis efferendum praeroniis, ut cui viventi dederat Omnipotens cor ad praecipuum et legem vitae et disciplinae, eidem nunc, apud thronum divinae gloriae quiescenti, debita devotionis obsequium impendatur in terris. Et propterea voluit idem Pontifex, et nobis et Ordini nostro Apostolica auctoritate concessit, ut singulis diebus totius nostri Ordinis et earum ecclesiarum seu capellis festum ejusdem patris nostri Brunonis confessoris annis singulis die sexta mensis Octobris, qua die illa ejus beata anima, carnis vinculis exuta, ad caelestia regna migravit, solemniter colatur *zz*, et congrua ac debita devotione celebretur, ejusque corpus et memoria dignis in Domino laudibus veneretur, et conveniens Officium in honorem ipsius agatur et decantetur, et ut de eo diebus singulis commemorationem facere valeamus. Idem etiam Pontifex domum praedictam sancti Stephani, quam (ut jam saepe dictum est) beatus Bruno pater noster in finibus Calabriae post erectam prius per eum Carthusiam fundaverat, et in qua corpus ejus conditum jacet *aaa*, per monachos alterius Ordinis multis annis occupatam, Ordini nostro restituit, et sub cura juxta ritum, mores ac regularia instituta ejusdem nostri Ordinis regendam et gubernandam commisit, prout in desuper confectis literis Apostolicis continetur *bbb*.

64 Gaudeamus itaque omnes, mei dilectissimi, gaudeamus omnes in Domino, diem festum celebrantes sub honore beati patris nostri Brunonis, de cujus solemnitate gaudent angeli et collaudant Filium Dei. Haec namque est dies illa, quam fecit Dominus. Dies, inquam, illa, quae ab angelis in caelis continua, a nobis vero in terris ad Dei laudem et tanti Patris memoriam annua devotione recolitur. Exultemus igitur et laetemur in ea, et omnipotenti Deo, qui per suam misericordiam hujus nostrae militiae duces et principes tantis ac talibus donis et gratis praeventit in via, et tantis dotibus ac

tanta gloria deinde remuneravit in patria, dignas, quas possumus, laudes et gratias humiliter referamus, et ejusdem Sancti merita dignis efferamus laudum praeroniis. Praecipuum enim habemus de honorandis parentibus, nedum carnalibus, sed et tanto magis his, qui nos in Christo genuerunt, spiritualibus. Unde scriptum est, quia gloria hominis ex honore patris sui est, et dedecus filii pater sine honore. Et quia, qui honorat patrem suum, vita vivet longiori, et jocundabitur in filiis, et in die orationis suae exaudietur, et superveniet ei benedictio a Deo, et benedictio illius in novissimo manet *ccc*.

63 Agamus insuper Deo laudes et gratias, sicut post quadringentos et triginta annos a repromissione facta Abrahae filios Israel per manum Moysi de servitute Aegyptiorum liberavit, ita et nunc post totidem annos, quadringentos scilicet et triginta, hunc Patrem nostrum, et per eum fundatam domum praedictam Sancti Stephani per manus summi legislatoris, Romani Pontificis, Christi in terris vicarii, de manu alienorum redimere, et sub nostri Ordinis possessionem et obedientiam restituere dignatus est. Tot enim anni, quadringenti scilicet et triginta, numerantur ab ejusdem Ordinis initio, quasi quodam divino praesagio, usque ad annum millesimum quingentesimum quartum decimum *ddd*, quo anno idem Pontifex eundem Patrem nostrum et dictam ejus domum, in qua, ut jam saepe dictum est, conditus jacet, a praedicta servitute liberavit. Et quia tunc Dominum in Sanctis ejus, et Sanctos in Domino digne veneramus et colimus, quum Sanctorum virtutes et mores imitatur et sequimur, sicut et ille Deum perfecte diligit, qui ejus mandata custodit.

66 Propterea, venerabiles patres et fratres in Christo dilectissimi, si veri filii sumus, non degeneres, sequamur, et quantum, Domino cooperante, poterimus, imitemur hujus patris nostri beati Brunonis mores et vestigia. Decet enim, filios similes esse patri, quum Dominus, de seipso loquens, dicat, non posse Filium a se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem. Et quod quaecumque ille fecerit, haec et filius similiter faciat *eee*. Quemadmodum igitur ille fecit, ita et nos pariter faciamus. Carthusienses enim sumus, et a Carthusia, ut jam audivimus, nomen accepimus. Carthusia autem juxta etymologiam sui nominis secundum Hieronymum in interpretatione Hebraicorum nominum dicta est a Chartus, quod interpretatur perfecte vocatus, vel perfecta vocatio; et ia, quod est Dominus vel dominator, quasi a Domino perfecta vocatio; et inde Carthusianus dictus est, tamquam a Domino perfecte vel ad perfectionem vocatus *fff*.

ANNOTATA.

a Anno scilicet 1090, ad Martium circiter profecto, uti in Commentario praevio num. 325 docui.

b Miraculo interveniente, id factum non est. Consule Comment. praevium num. 327.

c Nimirum secundum visionem, S. Hugoni, Gratianopolitano episcopo, paulo ante S. Brunonis ejusque sociorum ad hunc accessum, divinitus oblatam, de qua videsis Commentarii praevii § 23.

d Litteras illas integras Commentarii praevii num. 328 exhibui.

e Cum

AUCTORE FRANCISCO A PUTEO.

ccc ad laudandum Dominum

E

ddd

et ad sancti Patris sui sequenda vestigia biographus hortatur.

eee

F

fff

AUCTOR
FRANCISCO
A PUTEO.

e Cum nimirum et Cartusia ab Urbano II Papa accessit Romam se contulit. Ad Comment. prævii num. 316 et 329.

f De hac Cartusie restitutione, per Signinum, Casæ-Dei abbatem, facta, illiusque adjunctis, quæ hic memorantur, videsis Commentarium num. 328 et binis seqq.

g Sub S. Anthelmo, septimo ex recensione Morotii Cartusie Majoris Priore, de annuo cogendo totius Ordinis capitulo cogitari primum apud Cartusianos cepit, idque sub Basilio, proximo Anthelmi successore, executioni demum fuit mandatum, ut Columbius in sua de Cartusianorum initiis Dissertatione num. 37 et seq. ostendit: quod cum ita sit, non omnia, quæ hic biographus memorat, accuratè veritati consonant.

h Factum id est anno 1080, quemadmodum in sua ad Hermannum Contractum Appendice ad hunc annum docet Bertholdus, Constantiensis presbyter, assentientibus ei etiam scriptoribus aliis, qui tractant de calamitatibus, quas ab Henrico IV, aliis III, sub Gregorio VII potissimum et Urbano II, Romanis Pontificibus, Ecclesia passa est.

B i Urbanus II Papa, uti in hujus Vita Ruinar-
tius dilucide ostendit, concilium Melphi anno 1089, Placentiæque deinde aliud anno 1093 celebravit. Quareis Pontifici non statim a celebrato Melphi concilio, prout quis e scribendi, quo biographus hic utitur, modo putare posset, sed sex dumtaxat annis post Placentiam se contulit. Nec, quo Henrici furorem declinaret, id tunc, contra ac præterea Puteanus hic docet, Urbanus fecit: tunc enim Pontifici adversus Guibertum antipapam, ejusque sectatores ubique fore, quemadmodum laudatus Bertholdus presbyter ad annum 1093 docet, prævalebant, idque ita, ut in media Longobardia in civitate Placentina inter ipsos schismaticos, id est, Guibertinos, et contra ipsos generalem synodum condiderit, reque etiam ipsa circa mediam Quadragesimam Placentiæ dicto anno 1093 celebravit.

k De rebus, ad Urbano II Papa in concilio Placentino statutis, consuli etiam potest auctor synchronus Bertholdus, Constantiensis presbyter, ad annum 1093, et Labbeus tom. X Concil. col. 300 et quinque seqq.

C l Concilium Claromontanum, quod decernendæ parandæque in Terram Sanctam expeditionis causa convocatum præcipue fuit, quodque nulla re magis, quam hac, omnibus passim notum est, anno etiam 1093 mense Decembri, uti inter omnes convenit, fuit celebratum; unde simul et ex mox dictis ad lit. i manifestum est, Urbanum Papam tunc, cum id, uti mox hic subditur, convocavit, in Galliam, quo Henrici furorem declinaret, non concessisse, contra ac hic traditur.

m Ad hac de re Ruinarium in Urbani Papæ Vita num. 226, uti etiam Commentarium prævium num. 607 et seq.

n Operis, Fasciculi temporum nomine distincti, in quo vere id ad annum 1094 legitur, auctor est Wernerus Rolevinck, Ordinis Cartusienensis alumnus; verum hic, utpote qui ante sæculum xv haud floruerit, recentior est, quam ut rei isti fidem certam atque indubitam conciliare possit.

o Veritati, quæ hic affirmat Puteanus, esse apprime consona, uti etiam quo singula tempore gesta sint, videre est ex Historiis, quas de sacris in Terram Sanctam expeditionibus scripsere Guilielmus Tyrius, aliique antiqui expeditionum illa-

rum scriptores, anno 1611 Hanoviae typis We-
D chelianis sub titulo Gesta Dei per Francos simul editi.

p Ita Tyrius lib. ix, cap. 9.

q Fuit scilicet anno 1099 Hierosolyma a Christianis expugnata, usque anno 1187 a Saladino erepta, uti omnium, qui de re illa tractant, scriptorum concurs fert testimonium.

r Citius Bruno, quam, cum Urbano II Papa, celebrato Placentiæ concilio, Gallias petiit, solitudinis repetendæ facultatem ab eo petiit ac obtinuit. Videsis Commentarii prævii num. 356 et binis seqq.

s Non serius, quam anno 1090, contra ac existimavit biographus, ad archiepiscopatum Rhodiensem, quem recusavit, electus fuit Sanctus. Ad Comment. præv. num. 352 et binis seqq.

t Ex his unus fuit Lanvinus Normannus, a Landuino Tusco diversus; Sanctus autem hunc, aliosque, quibuscum et Pontificia curia Calabriae deserta petiit, ad solitariae vitæ propositum non tunc primum, cum Romæ versaretur, attraxisse, sed jam inde ab eo tempore, quo in Cartusia adhuc morabatur, sibi habuisse adjunctos videtur, uti facile colliges ex iis, quæ Commentarii præv. num. 310 dicta sunt.

u Urbanus II Papa, cum Sanctus in Calabria recessit, Galliam non adiit, ac proin ratio, ob quam tunc Cartusiam non repetiisse hic asseritur, non subsistit. Videsis Commentarium prævium num. 349 et binis seqq.

x Cum verba hæc integram § 41 datam, quam Sanctus ad Cartusios fratres, per Landuinum, ad hosce revertentem, misit, epistolam claudant, hæc haud dubie ea ipsa est, cujus hic meminit Sancti nostri biographus.

y De hac eremo videsis Commentarii prævii num. 332 et seqq.

z Princeps hic seu potius Calabriae et Siciliae comes quis fuerit, Commentarii prævii num. 336 et seq. explanatum invenies.

aa Sanctum nostrum, cum comiti Calabriae et Siciliae Rogerio ignotus adhuc esset, non fuisse ab hoc, venationi operam dante, in speluncis reperi-
tum, dilucide, quantum apparet, probant, quæ Commentarii prævii num. 341 et binis seqq. in medium adduxi.

bb Duas hæc ecclesias, uti hic biographus noster indicare videtur, S. Brunoni ejusque sociis a comite Rogerio, statim atque hos, in specu orantes, inter venandum invenerat, donatas fuisse, a vero alienum apparet. Ad Commentarium prævium num. 370.

cc Quæ hic de comiti Rogerii erga S. Brunonem veneratione summa ac amore memorantur, veritati sane apprime consonant, uti abunde probant, quæ Comment. prævii locis non paucis disserui.

dd De occasione, qua obsidio hæc contigerit, periculoque, quod hujus tempore comes Rogerius ex prodicione, in se parata, fuerit expositus, videsis Commentarii prævii num. 655 et seq.

ee Litteras hæc seu diploma in Commentarium prævium num. 657 et sex seqq. intuli; id autem non anno 1098, quo, quemadmodum Commentarii prævii § 40 probavi, obsidio Capuana contigit, sed anno 1099 datum fuisse, probant, quæ eodem § 40 adduxi in medium.

ff Fueritne inter captos, an fuga evaserit prodicionis dux Sergius, compertum haud habeo; quod si interim inter captos vere fuerit, oportet,

ut

A ut ventiam a Rogerio comite non obtinuerit, sed morte fuerit muletatus, cum nomen ejus inter captos proditiōnis Capuanæ reos, quos omnes Rogerius S. Brunoni Turritanæq; eremo in servitutem dedit, apud Surianum in illorum elencho non reperitur.

gg De apparitione, a comite Rogerio hic narrata, quæ huic fuerit, non per S. Brunonem, sed per angelum, sub ejus specie ac habitu oblata, videsis Commentarii prævii num. 644.

hh Consequens ex his verbis non est, ut Sanctus ante suum in Cartusiam excessum in Rogerii comitis curia versatus aliquandiu fuerit. Ad Commentarii prævii num. 371 et seq.

ii Sanctus quidem, ut § 58 Commentarii prævii docui, præter ecclesiam, sanctissimæ Dei Genitrici sacram, quam in Turritana eremo prius extruxerat, ecclesiam alteram, S. Stephano dicatam, extruxit; verum vel unam vel alteram e duabus hisce ecclesiis, uti hic biographus indicat, extrui non prius captam fuisse, quam cum per diploma, quod supra ex parte hic recitatur, donationem, in hoc expressam, S. Brunoni comes Rogerius fecisset, omni dubio procul a veritate alienum est, uti quisque, qui Commentarii prævii num. 624 et binis seqq. dicta expenderit, haud difficulter agnoscat.

kk In monasterio isto monachos, vitæ eremiticæ minus aptos, Sanctus constituisse putatur, oisque, suprema sibi servata præfectura, Lanvinum præfecit Priorem. Ad Comment. præv. num. 625, 626, 643 et 716.

ll Quid verosimilius phrasi hac significetur, videsis Comment. præv. num. 726.

mm Integram fidei professionem, a Brunone morti proximo emissam, nec tamen hisce verbis terminatam, in Comment. præv. num. 727 intulit.

nn Hic, uti etiam aliis locis nonnullis, a Basileensi Vitæ hujus editione (adi Comment. præv. num. 754) nonnihil dissonat posterior Parisiensis anni 1524; hanc autem, etsi non hic, atibi tamen subinde, cum lectione meliores magisve ardentibus offerret, sum secutus, quod lucubratio isthæc tanti non sit, ut primævum ejus textum scrupulose ubique exprimi, multum intersit.

oo Nonnihil aliter Matthæi 7, § 22 et seq. pp Lucæ 10, § 20.

C qq Sanctorum numero S. Thomam Aquinatem anno 1525, uti apud nos ad diem 7 Martii, qua de sancto illo Ecclesiæ doctore egimus, videre est, Joannes XXII Papa adscripsit; hic autem de miraculis, quæ S. Thomas patrasset, non esse inquirendum, haud dicit, sed contra diligentissime in ea fecit inquire. Liqueat id tum e dicti Sancti canonizationis bulla, tom. I Bullarii a Laertio Cherubino inserta, tum ex Processu inquisitionis factæ super vita, conversatione et miraculis recol. mem. fr. Thomæ de Aquino, ad præfatum 7 Martii diem in Operis nostri primum mensis hujus tomum pag. 686 et seqq. illato. Adhæc etsi quidem, quemadmodum in conscripta a se S. Thomæ Aquinatis Vita, eidem Martii tomo apud nos intexta, num. 81 Guilielmus de Thoca, auctor synchronus, memoriæ prodit, Joannes Papa Dominicanorum deputatis, qui ad eum, ut inquire in S. Thomæ miracula Apostolica auctoritate juberet, postulatum venerant, divino allatus Spiritu dixerit, sese credere, S. Thomæ doctrinam non potuisse esse sine miraculo, aliaque deinde nonnulla, quæ hanc plurimum commendant, in consistorio coram Cardinalibus protulerit, illum tamen, quæ hic Puteanus scribit, Octobris Tomus III.

de S. Thoma asseruisse, nusquam invenio; neque vero a Pontifice illo, tot hunc Sanctum fecisse miracula, quot quæstiones terminasset, dictum fuisse, sat verosimile autumo.

rr Ecclesiastici 24, § 51.

ss Sapientiæ 7, § 10, 15 et 14.

tt Matthæi 19, § 29.

uu Ibid. § 27 et seq.

xx Ita fere etiam ibid. § 21.

yy Scripsit hanc Sancti nostri Vitam Puteanus anno circiter 1515; Leo autem X ab anno 1515 ad annum usque 1521 S. Petri Cathedram occupavit.

zz Cum Leo X Papa Sanctum nostrum canonizatione nec formali, nec æquipollenti, quæ utraque cultus præceptum importat, Sanctis adscripserit; sed tantum, ut Commentarii prævii § ultimo probavi, Beatificatione æquipollenti, per solam cultus, quæ in Cardinalis Papiensis litteris, Commentarii prævii § 46 datis, exprimitur, permissionem facta, biographus noster, quæ veritati accurate consonent, hic non scribit, si per præteriti temporis verbum voluit idem hic intellegat, quod per præteriti iidem temporis verbum injunxit.

aaa Modo quidem sacrum Sancti corpus in Turritana S. Stephani ecclesia honorifice asservatur; verum in ecclesia S. Mariæ verosimilius terræ fuit mandatum. Ad Comment. præv. num. 751 et binis seqq.

bbb Bullam seu litteras Apostolicas, quibus hoc Pontifex ille fecit, Commentarii prævii num. 734 et tribus seqq. integras dedi.

ccc Paulo aliter Ecclesiastici 5, § 6, 7 et 15.

ddd Anno scilicet 1084, quo Sanctus ejusque socii Cartusie eremum primum sunt ingressi, Cartusienis Ordo initium accepisse censetur.

eee Joannis 5, § 19.

fff Non pauca adhuc, quæ non secus atque jam data Vitæ S. Brunonis nomine notavit vulgavitque Puteanus, hic adjiciuntur; verum cum nihil plane, quod a Sancto gestum sit, complectantur, tantumque una cum iis, quæ tribus ultimis numeris modo hic dedi, orationem ad Cartusianos hortatoriam constituent, ab iis, cum merito pro parte Vitæ Sancti nostri haberi haud queant, recensendis abstinendum duxi. Ea interim, quæ in hic suppeditata a biographo nostro Cartusie etymologiam Theophilus Raynaudus in Styliata mystico, puncto 4, num. 9 observat, lubet hic lectori proponere. Sic itaque ibidem habet: Quidquid sit de vocis (Cartusie nimirum) originatione primæva, quis neget ad veritatem dixisse eum, qui Cartusie nomen a carne tusa et macerata dictum videri, affirmavit? Primævam hanc fuisse originationem hujus vocis, asserere non ausim, qui sciam, ante appulsos illuc S. Brunonem ac socios id jam fuisse loco nomen, ut liquet ex cap. ix et x Actorum (a Surio scilicet editorum) S. Brunonis. Nisi si post Sanctorum illic habitationem et exceptas illic ab eis macerationes et contusiones corporis, contigit, inditam tunc appellationem retrahere ad tempus, priusquam a Sanctis incoleretur, siquando de anteriori illo tempore incidere sermo. Nam ipsa quoque Scriptura plerumque nomina locorum desumit a posterioribus eventibus, ut fuse prosequitur S. Chrysostomus. Quamvis igitur notatio nominis Cartusie, a carne tusa et macerata, videri possit incerta; tamen notationi illi subjecta notio perspicue est ad veritatem. Quadrat sane multo magis, quam illa alia, pro

A qua (post Puteanum nempe hic) satagit Petrus Sutoris, derivans Carthusiæ vocabulum, a duplici Hebraica voce, quarum altera CARTUS juxta S. Hieronymum Perfectam vocationem sonet; altera, hoc est, *ia*, Deum designet, ita ut sensus sit, Carthusiam esse perfectam vocationem Dei. *Hæc adde iis, quæ Comment. prævii num. 28 dicta sunt.*

VITA TERTIA,

E Vitis, per Puteanum et Blomenvennam scriptis, a Surio collecta.

CAPUT I.

Defunctus sese damnatum, e feretro publice proclamatum; spectaculi hujus occasione in solitudinem ad pœnitentiam agendam secedere Sanctus statuit, cum aliquot aliis, quos ad idem faciendum movit; ad Hugonem, Gratianopolitanum episcopum, iter arripit, benigneque ab hoc excipitur.

Colonia Agrippina e parentibus nobilibus natus est, a

litteris operam Parisiis dedit, cumque tibi versaretur, horrendo, b c

d e

f g

Beatissimus Bruno, sacri Carthusiani instituti primus author et architectus, natione Germanus, in insigni Colonia Agrippina parentes habuit et genere et virtute claros a, quibus tamen ille, atque adeo toti familiæ suæ, majorem vitæ suæ sanctimonia attulit splendorem. Ab ipsis autem incunabulis, gratia Dei illum dirigente, semper ad meliora proficere studuit, et cum adhuc puer esset, nihil præ se puerile tulit, sed ætatem morum gravitate vincens, et quasi futuræ religionis specimen quoddam exhibens, multorum monachorum pater et institutor parabatur. Sortitus vero a Domino est animam bonam, ut Scripturæ verbis utamur, præclaram indolem, illustre ingenium, memoriam tenacem, voluntatem ad optima quæque consecranda studiose propensam.

2 Itaque missus est Lutetiam Parisiorum, ut illic literis et disciplinis liberalibus erudiretur. Ubi tantum ille profecit præ cæteris coætaneis suis, ut inter primos philosophos numeraretur b, et scholarum magister effectus sit c. Ad sacræ quoque Theologiæ studia se conferens, in Theologis doctissimus et celeberrimus habitus est, possuntque ei rei testimonium haud vulgare perhibere scripta ejus, quæ exstant d. Fuit vero etiam Rhemensis ecclesiæ canonicus e. Per id tempus cum in hujusmodi optimis studiis versaretur Bruno, Gregorio VII Romano Pontifice sanctissimo f, et Henrico tertio Imperatore g, circa annum salutis millesimum octogesimum

secundum, Parisiis literarum studia florebant, D et erat illic tum magna turba studiosorum, tum non pauci doctores insignes. Accidit autem sane horrendum et seculis omnibus memorandum in ea tum urbe spectaculum, quod Carthusianæ vitæ instituendæ occasionem præbuit, divina id agente providentia, quæ multorum voluit consulere salutem.

3 Quidam enim valde celebris doctor, præ cæteris multa doctrina et eximia morum honestate instructus, quantum quidem ex vitæ consuetudine homines, qui externa sola intuentur, pectoris arcana videre non possunt, conjicere et existimare possent; tum etiam ante alios illius ipsius doctrinæ et probitatis causa honoratus, in gravem morbum incidit, et lecto decumbens, morbo ingravescente, diem clausit extremum, ante tamen more Christiano, ut vir Catholicus, Ecclesiasticis munitus Sacramentis; cumque ei ex recepta apud Christianos consuetudine celebres pararentur exequiæ funeris ejus cohonestandi gratia, magistrorum, studiosorum, et civium ingens advenit multitudo; quibus funus ipsum prosequentibus, defuncti exanime corpus in templum, ubi sepulturæ mandandum erat, illatum est. Viris autem ecclesiasticis, qui ad id invitati fuerant, solitum Officium peragentibus et preces illas, quas Vigiliis defunctorum vocant, recitantibus, ubi ventum est ad eam lectionem, cujus initium est, Responde mihi, is, qui erat vita functus, in ipso feretro erexit se, et, paululum elevato capite, cunctis videntibus et audientibus, et ad tantam rei novitatem non immerito stupentibus, alta et horrenda voce dixit: JUSTO DEI JUDICIO ACCUSATUS SUM; et his dictis, rursus in feretro deposuit caput.

4 Qui vero ejus verba audierunt, et gestus viderunt, non mediocriter perterrefacti, consulte quidem et provide decreverunt sepulturam ejus in diem crastinum differendam, tam inusitatæ rei exitum præstolari. Altera luce, cum jam facti hujus fama tota urbe esset diffusa, et omnium aures implevisset, ad eam ecclesiam innumera prope hominum utriusque sexus turba confluit. Tum vero denuo repetitis exequiis, postquam lectionis supradictæ initium recitari cœpit, idem defunctus, erecto capite, ingenti rursus voce clamat JUSTO DEI JUDICIO JUDICATUS SUM, moxque in feretrum se reponit. Corripuntur adstantes omnes summa et incredibili admiratione, horrendumque spectaculum stupore afficit universos. Sed quia tamen necdum ea, quæ hactenus dixerat, se justo Dei judicio et accusatum, et judicatum, apertam habebant damnationis ejus significationem, cum possent etiam in bonam accipi partem, quod primo quidem inique ad Christi tribunal accusatus esset ab eo, qui perdere cuncta festinat, et qui a studio calumniandi diabolus, id est, calumniator recte dictus est, postea vero ab ejus calumniis æquissimi Judicis sententia vindicatus esset, cunctis visum est, etiam in tertium diem ejus protrahere sepulturam.

5 Eo autem illucescente, tota fere civitas accurrit, tam inusitatum et terribile Dei judicium nosse cupiens, cumque eodem modo iterarentur exequiarum ritus, et ad lectionem, quam diximus, perventum esset,

Tum rursus exanimus feretro caput extulit alto,

Atque infelicem se contemplando, locutus, Sic

quo tribus vici- bus e feretro se attollens, prima se accusatum,

secunda judicatum

ac tertia damnatum, doctor Parisiensis